

Heinrich Nicolai

Pansophia Liberalis : Tabellis succincte ordinateq[ue] comprehensa & repreaesentatata ; Obiecta disciplinarum liberalium omnium, Naturalium & Spiritualium, principalium & instrumentalium, adaequate determinans, principia, media, fines, partes, & species distincte assignans, Ut commode summa disciplinae hauriri, ordo perspici, decursus notari, & memoriae Comprehensio eius insigi possit

Dantisci: Rhetius, 1646

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn75718068X>

Druck   Freier Zugang

D. O. M. A.

PANSOPHIA LIBERALIS.

Tabellis succincte ordinateq; comprehensa & representata.

Objecta disciplinarum liberalium omnium, Naturalium & Spiritualium, principalium & instrumentalium, adæquaté determinans, principia, media, fines, partes, & species distinctè assignans, Ut commodè summa disciplinæ hauriri, ordo perspici, cursus notari, & memoria Comprehensio ejus infigi possit.

Authore

HENRICO NICOLAI,
Ph. apud Gedanenses
Professore,

DANTISCI.

Ex Tygographeo GEORGII RHETIL
Anno post partum Virginis
M. DC. XLVI.

Aa-1124(1)!

TRIGÆ

Nobilissimorum ac Spectatissimorum Virorum;

Dn. JOACHIMO SCHRAADERO,

Dn. BENJAMINO Engelken,

Dn. CONSTANTINO GIESEN,

Patriciis Dantiscanis conspicuis, & Scabinis primariæ Civi-
tatis dignissimis.

Dn. Amicis & fautoribus plurimum observandis,
S. & felicitatem.

Brevicolo ad Vos venio, Viri Nobilissimi & Spectatissimi,
Qui ampliora virtute promeriti estis. Succinctas Liberalium habitu-
um delineationes, tabellis Synoptice comprehensas, faciem, objecta,
summam, partes eorū ordinatè representantes, adduco. Intellectui, memoriae,
judicio, conducere potest, puncto rei vim vidisse, tenuisse, percurrisse. Diffusa in
tedium abducere possunt: Et paratus sapè sit, diffuere, quām succingi, multis pau-
ca, quām paucis multa complecti. Quæ in arctum coguntur, brevitate capiunt, ani-
mumq; defigunt. Quem per diffusa non duxeris, facilius ad id, quò tendit, perveniet.
Quicquid præcipes, esto brevis, monitum Poetæ est. Specula minuta, sed convexa,
totum hominem exiguo orbe representare videntur: Tabella universum disciplina
genium uno obtutu pervidendum exhibent. Neq; omnia mole placent; Et in exi-
guis rebus gratia quandoq; est: Et pretio merent, non pondere. Brevitate inter seria
Vos capi, præclareq; de literis estimare, cum notum habeam, Nomina Vestra brevita-
ti tabellarum prescribere, favori Vestro materiem commendare sustinui. Gratulari
certè Virtuti Vestræ debui, quò dudum præmia promerita, primitias Scabinatus ho-
nore in Vos collato nuper delibarit. Precari insuper, ut summus ille rerum Arbitr
sibi id in gloriam, Vrbi in salutem, Vobis in ornamenti & famam perpetuam diutur-
e esse velit, ac virtutes vestras novis subinde emeritis munera. B. V. Viri Am-
plissimi, Et scribentis animum, scripti argumentum, favore non indignum judicare.
E Gymnasio nostro. 7. Cal. Majas. Anno 1646.

Sp. N. V.

Addictissimus
HENRICUS NICOLAI,
Gym. Prof.

D. Q. M. A.

Ad Pansophiam liberalem tabulis repræsentatam,
INTRODUCTIO.

I.

Mnis cognitio humana vel circa Cognoscibile in
Universum & aggregatum versatur, illudque in
omnibus suis disciplinis aut scibiliibus repræsen-
tat, Vnde Pansophia liberalis exsurgit: Vel circa
illud in genere & generalissimis speciebus, unde
Gnostologia: Vel certam ejus speciem specialiter repræsentat.
Ita scibile vel liberale est, Et hoc vel principale & reale, Quod vel su-
pernaturale & spirituale est, quod repræsentat *Theologia*, vel *Natu-*
rale & civile. Hoc vel primarium & generale est, quod funda-
mentum reliquorum est, Vnde *Philosophia*, in quâ vel prima Co-
gnoscendi principia sistuntur, Vnde *Noologia seu Intelligentia*,
Vel summus cognoscēdi Cogitandiq; apex, Ens, Vnde *Metaphy-
sica*, vel *Spiritus*, Vnde *Pneumatica*, vel *Corpus*, Vnde *Physica*, vel
quantitas mensurabilis est, Eaq; vel abstracta, Vnde *Arithmetica*
& *Posometria* s. *Geometria*, vel *Concreta sive cum Corpore*, unde
Geodæsia, *Sphærographia*, *Cosmographia*, *Astronomia*, *Astrolo-
gia*, *Chronologia*, *Geographia*, *Architectonica*; sive cum qualiti-
tate, Vnde *Optica*, *Musica*, *Statica*: Vel *Actio humana* moraliter
informabilis, Eaq; vel in communi, Vnde *Ethica*, vel *Speciali*,
Vnde *Oeconomica*, *Politica*, *Scholaistica*, vel *Exemplari*, Vnde *Hi-
storica*: vel secundarium & speciale, qvod ex Philosophiâ ut funda-
mento ductum est. Hoc vel Practicum juridicum est, Vnde *Iuris-
prudentia*, vel Poëticum Medicum, Vnde *Medicina*, vel *Mecha-
nicum Mathematicum & ingeniarium*, Vnde *Mechanica Geo-
metrica*, *Astronomica*, *Optica*, *Statica*, &c. Vel scibile liberale
secundarium & instrumentale est. Quod vel generale est, ut *Pædia*

) 2

disci-

disciplinaris, vel speciale, idq; vel necessarium, Ut Grammaticum, Lexicum, Logicum, Mnemonicum, Vnde Grammatica, Lexica, Logica, Mnemonica: vel voluptarium, ut Rheticum, Oratorium, Poëticum, Vnde Rheticia, Oratoria, Poëtica: Vel deniq; scibile illiberale est, Quod etiam vel Necessarium est, Ve Sutorium, Sartorium, Pistorium, vel voluptarium, ut tonsorium, equestre, sericarium, lusorium. Ex hu objectis ut basibus universa Cognitio humana deducitur, his ut fundamentis ac pedibus sustentatur, & intra hæc ut crepidines certas compingitur. Liberalis tamen cognitio prævalet, & sic in primis liberali homini perlustranda, representanda, & comparanda veniet.

2. *Cognitio humana liberalis liberali homine digna*, & liberaliter mente perficiens, à Deo menti primi hominis concreata, anima Christi congenita, à cœteris scrutando ac inquirendo comparaenda, duobus principijs nititur, ad quæ exigenda, & ex quibus examinanda est, Lumine Scripturæ & Naturæ, seu specialis divinæ Revelationis Scripturâ hodiè comprehensâ, & rerum à Deo creatarum ac in Naturâ ostensarum, Ad quæ quod non quadrat, Ut non verum rejiciendum, quod quadrat, ut verum recipiendum & defendendum est.

3. *Lumen Naturæ* duobus medijs eruitur, λόγῳ καὶ πεῖρᾳ, Ratione & observatione. *Ratio* ex Causis proximis aut remotis ad causas, vel signis ad signata procedendo veritatem eruit ac repræsentat. *Observatio* experientiam certam & solidam pro veritate adducit.

4. *Lumen Scripturæ* legitimâ interpretatione educendum est, & requisitis è facientibus. Qualia *Ans*, *Scopus*, *Historia*, *Scriptor quis*, & *Analogia*, *Crisis*, *Contextus*, *Series*, *Absurda cave-re*, *Glossæ*, Et circumstant quænam, & conjungere cuncta, iusta sequela siat, tandemq; paraphrasin adde, & similia sunt, & in *Logicis* deducuntur.

g. Stu-

5. Studiorum remora ex parte rerum sunt, si non proportionata sint vitæ nostræ ob prolixitatem, ut eâ obtundamur, non ingenio ob difficultatem, ut eâ absorbeamur, non rebus ipsis ob aberrationem, ut eâ decipiāmur, non usui vitæ ob alienitatem, ut eâ à legitimis abducāmur, non Deo ipsis ob non subordinationem ad eum, ut summum scopum, ut ab eo decidamus, non cuncta eò conferamus. Ex parte docentium & discentium ingenii stupor & incapacitas, animi servitus & ad frivolum authoritatem alligatio, Vanitas, quâ curiosa utilibus præferuntur, Et Confusio sunt, quâ sine ordine cuncta peraguntur, quibus non amotis nulla solida cognitio menti implantari potest.

6. Media bene studendi erunt, si, ut Deus omnia numero, pondere, & mensurâ creavit: sic nostra cognitio omnia ad numeros redigat, ut infinita certis gradibus comprehendantur: Ad Pondera, ut causarū pondera ad veritatem sufficiēter constituantur: Et mensuram, ut ordine, ad æquatè, & commensuratâ proportione, tam ad seipsum, quam ad universum omnia repræsententur, nihil necessarii omittatur, nihil superflui adjiciatur. Primum Eruditionem universalem, secundum solidam, tertium distinctam & claram faciet.

7. Tria sunt, quibus cognitio humana maximè absolvitur, DEI, Naturæ, & Artis cognitio. Horum cognitio ut perfecta & vera sit, res sunt cognoscendæ, ut sunt, & ut distinctè cogitari, concipi, ac repræsentari possunt. Res verè cognoscitur, cum ut est aut facta est, cognoscitur, i.e. ad ideam suam, per quam esse potuit, quod est, redigitur. Ars ideas operum à Naturâ mutuantur; Natura à Deo, DEVIS à seipso, qui perfectissima rerum omnium idea est, & mundum effigiendo seipsum in proportione ac similitudine effigiavit, ut creatura Creatori proportionata esset.

8. Cum de ideo divina mentis creata participant, & inter se parti-

participant, ac sic sibi omnia proportionata sunt. Nec enim Deus prorsus dissimile sibi creavit, nec prorsus simile creare voluit, sed proportionatum sibi, & ex parte dissimile. Quæcumq; ergo cognoscenda erunt, *harmonia*, *analogia*, & *proportionis* beneficio, ut per normam cognoscantur. *Proportio virtutum æternarum in Deo*, *Creatarum in Naturâ*, & *expressarum in arte* est. *Divinæ harmoniæ imago* est *Natura*, *Naturæ imago* ars est. In harmoniâ autem nihil debet esse dissonans, nihil non consonans. Varietas ejus ē paucis principiis certisq; differentiarum modis exsurgat, quibus cognitis omnia cognita sint. Et tales communes rerum rationes à rebus certis, constantibus, & obviis, quales Naturæ res sunt, per inductionem abstrahendæ sunt, ut experimenta fieri possint. *Res divinae per se inscrutabiles sunt*: Cognoscuntur in tantum, in quantum per *Naturam* adumbrantur, aut vocem DEI *Scripturâ* contentam revelantur. *Ars* omnem certitudinem à naturâ habet; in seipſâ sæpè hallucinatur.

9. *Methodus & dispositio Cognoscendi erit*, ut omnium rerum exacta anatomia instituatur, vocabulorum certa & constantia significata adhibeantur, theorematum & Canones cum demonstrationib. suis post definitiones & divisiones apponantur, omnia perspicua, per se, semper & ubiq; vera sint, ac certi usus, *Particularia generalium speciales deductiones* sint, authoritates rarissimè aut planè non addantur, aut non currentur, nisi DEI. Vbi immota haberiri nequeunt, probabilia sufficient, in utramq; partem disceptentur, & dubitandi rationes assignentur. Res uno modo nonnisi semel tradatur, Ordine Naturali, Rebus discendis ac proponēdis accommodato, Sensu proprio & clarissimo, breviter, solidè, & perspicuè. Quæ *Scriptura* de scibiliibus habet, sedulò adducantur, verba, quib. habet, accurate exponantur, & veritas sufficienter ac legitimè ostendatur. *Fundamenta rerum*

con-

contrahantur, unde cœtera facilè explicitentur. Universaliter omnia principia exæquentur, & ad periculosa bivia ac errores via præcludatur. Inter opposita etiam medium assumatur, quo vera eluceant, ad harmoniam omnia coëant, inutiles rixæ desinant, & falsa dispareant. Ita *Pansophia rerum* adornata perceptu facilis, veritate solida, usu fructuosa futura est.

10. *Basis omnis Cognitionis est objectum*. Quod si non datur, de nihilo cognitio dari non potest. Qualecunq; illud objectum sit, sive reale s. instrumentale, sive Theoreticum sive Practicum, sive ex utroq; conflatum, sive Naturale sive supernaturale. Et vulgo omnia scienda liberalia 4. Disciplinis, quas facultates appellant, velut quadrigis vehi creduntur, *Theologiâ*, *Philosophiâ*, *Jurisprudentiâ*, & *Medicinâ*. Hæ eruditorum vincula, & eruditionis ac rerum liberalium sciendarum vehicula sunt. Intra hæs, quicquid de rebus liberaliter scitur, stringitur, per hæs aliis communicatur, & liberal. sciendorum habitus animis insinuatur. *Instrumentalia tamen scibilia*, ut Grammatica, Logica, Rhetorica, vel peculiari circò includenda, non in totali Pansophiâ omittenda: vel ad Philosophiam, ut appendices & Instrumenta Philosophandi, referenda sunt. Quomodo & cœteris facultatibus ut instrumenta inservire possunt.

11. Priusquam ad singulas facultates descendatur, ordinis & distinctioris cognitionis ratio jubet generalem aliquem habitum, omnium specialium anteambulonem, quem *Gnostologiam* vocant, qui cognoscibile ut sic in generali suo esse & speciebus repræsentet, vel generalem aliquam totius *Pansophia libera-*

*liberalis representationem, quæ cum Gnostologiâ aliquâ fer-
mè coincidet, præmittere. Specialia n. distinctè sciri ne-
queunt, nisi ante cognoscantur generalia. Nec quid habitus
Theologiæ aut Philosophiæ sit, distinctè scitur, nisi quid *ha-
bitus Cognoscibilis aut Pansophia liberalis* in genere sit, priùs di-
stinctè sciatur. Hæc ergò velut generales Cognoscendi Intro-
ductores primis tabulis Cœteris habitibus Pansophicis præmit-
temus, & tūm ad speciales facultates distinctè tabellis suis re-
præsentandas **B O N O C V M D E O** procedemus.*

LECTORI BENEVOLO S.

Accipe etiam, LECTOR BENEVOLE, breves has disciplina-
rum liberalium ideas. Methodum ac lumen aliquod præferre poterunt,
Vtcunq; amplitudini rerum non respondeant. Nec universa tabellis com-
prehendi debeat, sed summa: Nec rerum moles synopsi exhaustiri potest.
Si DEUS vitam ac occasiones ministraverit, alia, ampliusq; deducta, sequi
poterunt. His interea fruere, precibusq; apud Deum juvato, ac in meli-
us & mitius, ut Christianus, universa interpretare, B.V.

TOTI-

TOTIUS PANSOPHIAE LIBERALIS

Generalis delineatio, Cujus Objectum est totum scibile liberale
collectivè sumptum.

I.

Pansophia liberalis est habitus animi aggregatus, omnium liberalium sciendorum compagem totaliter comprehendens, & scibile humanum universum totaliter sumptum generaliter ac adequatè in perfectionem hominis liberalis representans.

Objectum est scibile liberale universum, Cujus Species	Principia Attributa Instrumenta seu secundaria	Interna Externa	Materialia, res omnes liberales scibiles. Formalia, rerum istarum adequata & accurata scibilitas. Effici-entia Secunda, Finalia	Prima, DEVS. Continens, Lumen Scripture & Naturæ. Eruens, homo ingeniosus, Intellectus obser- vans, inducens, experiens, distinctè repræ- sentans. Vltima, DEI gloria. Propinqua, Totalis & liberalis hominis perfectio.
		Primaria, Eminentia, Dignitas, Utilitas, Necesitas, jucunditas, ge- neralitas. Secundaria, Diversitas à scibili illiberali, divino in DEO residente, & ab humano scibili differente.		
Species	Principale Secundaria	Supernaturale, Theologicum, Naturale	Theoreticum, Deus, persona, & actus divinus. Practicum, observantia, fides, spes, Caritas, Agenda Conjugij, Ministerij, Magistratus. Generale, Philosophicum	Theoreticum, Practicum. Vid: p. 3.
		Speciale	Practicum, ut Juridicum. Poëticum, ut Medicum. Mechanicum Ingeniarū, ut Geometricū, Astronomicū, Opticum, Musicum, Staticum, Architectonicum.	
Species	Generale Speciale	Generale, omnē cognoscendi modū judicare docens, & de omnibus ar- tium praeceptis censuram ferens, ut Padia disciplinaris, s. habitus Censorius. Speciale, quendam cognoscendi medium diri- gens.	Necessarium	Grammaticum, Lexicum, Logicum, Mnemonicum,
			Voluptas, ex- riū & ex- ornatorū	Rheticum, Oratorium, Poëticum.

GNOSTOLOGIÆ DELINEATIO.

Cujus Objectum Cognoscibile in genere, ut sic.

Gnostologia est habitus animi principalis, Cognoscibile ut sic in generali suo ad-
aquate, distincte, & accurate cognitionis ergo ad perfectionem hominis liberalis re-
presentans.

Objectum Cognoscibile in genere ut sic. Cujus Species & modi contractiores. Vnde	Principia	Interna	Materialia, ut Entitas rerum primaria & secundaria. Formalia, Entitatis cognoscibilitas, ex lumine Natura aus Scriptura deducta.	
			Finalia, Cognitio & DEI glorificatio. Moventia ad cognoscendum, Res ipsa, Ignorantia, Na- turale sciendi desiderium.	
			Cognitionem facientia, D E V S, Intellectus, Sensus, Experientia, Collectio, Inductio, Abstractio, & di- stincta representatio. Promoventia & Conservantia, ut disciplina propagas, & habitus animi radicans scibile.	
Attributa essentialiter scibile de- nominantia,	Externa	Efficientia	Primaria, Eminentia & Prädicamentalitas. Secundaria, Univocatio & Analogia. Spirituale, Supernaturale, & Theologicum.	
			Reale & prin- cipiale	
			Naturale	
Instrumenta, vel	Vnde	Generale, Pedia disciplinaris.	Primarium, Philosophicum, theoreticum & practicum.	
			Libe- rale, Secundarium, Aphilosophicum, Juridicum, Me- dicum, & Mechanicum ingeniosum.	
			Illiberale, affectionis ergo cognitum	
Vel	Speciale	Necessariu,	Prorsus tale, Sutorium, Sar- torium, pistorium.	
			Nece- ssariu,	
			Sermocinandi, Lexicum & Grammaticum. Servandi & promendi, Mnemonicum.	
Vel	Vel	Voluptarium & exornatorium	Ornatè dicendi, Rheticum. Persuadendi, Oratorium. Ligate dicendi, Poëticum.	

PHILO.

PHILOSOPHIAE DELINEATIO.

51

Cujus objectum scibile reale Naturale, Liberale, generale & primarium.

Philosophia est habitus animi principalis aggregatus, scibile naturale liberale primarium ad contemplandum & agendum adaequatae, distincte, & accurate in perfectitudinem hominis Philosophicam representans.

Objectum ejus Cognoscibile inter Reale generale & primarium. Cuius

Principia	Interna,	Materialia, realitas naturalis liberalis abstrahibilis & cognoscibilis.
		Formalia, cognoscibilitas naturalis primaria, lumine Nature adaequatae fundata & inquirenda.
Externa,	Finalia	Vltima, DEI gloria. (Philosophica perfectio.
		Propinqua, Civilis intellectus in theoria & praxi
Attributa	Efficientia	Prima, Deus.
		Incitantia. Secunda Facientia. Promoventia & servantia. Vid. p. 2.
Species & modi contractiores	Theoretica	Absoluta, Vnitas, Perseitas, Ordinatio, Partium ejus subordinatio, analogia, dignitas, jucunditas, Efficacitas, Pradicamentalitas.
		Respectiva, Vtilitas, Necesitas, ad Jurisprud. & Medicinam Superioritas, ad omnes disciplinas accidentalis subordinatio.
Cura, s. modus docendi discere diq. eam, In quo	Practica	Generalis, Noologia seu Intelligentia, & Metaphysica.
		Specialis, Pneumatica. Physica. Arithmetic. Geometria. Cosmographia. Astronomia. Astrologia. Chronologia. Geographia. Optica. Musica. Statistica. Architectonica.
		Idealis, Ethica, Politica, Oeconomica, Scholastica. Exemplaris, Historica.
		Accidentalis divisio. Vnde Veteris & Nova, Aristotelica, Stoica, Platonica, Pythagorica, Ramea, Lulliana, Hermetica, Graca, Latina. &c.
		Impedimentorum Remotio, ut Stupor, Servitus ingenij, Vanitas, Confusio, Inaccuratio.
		Requisitorum positio, ut Furtis, Magistris, Actoris in docente & discente, Auscultatio, Lectio, Selectio, & Continuata exercitatio.

NOOLO.

NOOLOGIAE seu Intelligentiae DELINEATIO.

Cujus objectum primum cognoscendi principium, ut sic.

Intelligentia est habitus animi principalis, primum & indemonstrabile cognoscendi principium ad contemplandum adequate, distincte, & accuratè intellectui sine disersu ad perfectionem ejus theoreticam representans.

<i>Objectum est primum principium. Cujus</i>	<i>Principia Cognoscendi</i>	<i>Materialia, Rerum affinitas, proportionalitas creatorum cum Deo & inter se, inferioribus communicabilis.</i> <i>Formalia, Affinitatis Cognoscibilitas, Contemplatio DEI & Creaturae.</i> <i>Efficientia, Deus & homo ingeniosus.</i> <i>Finalia, DEI gloria, & Intellectus humani perfectio.</i>
	<i>Attributa Transcendentalia.</i>	<i>Veritas, Universalitas, & ad ideam ac generalem Conceptum aptitudo, Primitas, Praecognitio, Certitudo, Indemonstrabilitas, & generalis apud omnes Confessio.</i>
	<i>Species & modi Contractiores.</i>	<i>Theoretica, Contemplationem dirigentia,</i> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="flex: 1;"> <i>Primaria, ut duo Contradicentia nunquam simul vera. Impossum: est idem esse & eodem modo non esse.</i> </div> <div style="flex: 1;"> <i>Secundaria, ut, Imp: est esse & cum aliis confusum esse. Deus, Natura, & intellectus recte se habens ab omni confusione abhorrent.</i> </div> </div>
	<i>Vbi</i>	<i>Practica, praxi in moralem dirigentia, ex Reliquiarū imag: divinæ expolitione, recta institutione, vera rationis directione,</i> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="flex: 1;"> <i>Generali boni cognitione,</i> </div> <div style="flex: 1;"> <i>Boni essentialis cum participato collatione,</i> </div> </div>
		<i>Boni participati cum simili collatione</i> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="flex: 1;"> <i>Poëtica, modum procedendi per notiones secundas facilitantia. Vel Conceptuum ratione ad</i> </div> <div style="flex: 1;"> <i>Vocabulari one ad Ornatum dicendum, Rhetorica & Poëtica.</i> </div> </div>
		<i>Recte loquendum, ut princeps Grammatica.</i> <i>Res cognoscendas, Logica.</i> <i>Retinendas & promendas, ut princeps Mnemonica.</i>
		<i>META.</i>

METAPHYSICÆ s. Ontologiz DELINEATIO.

5.

Cujus Objectum Ens, ut sic.

Metaphysica est sapientia, Ens ut ens solius cognitionis gratiâ adæquatè, distin-
ctè & accurate ad perfectionem intellectus repræsentans.

Principia co- gnoscendi	Materialia, Entitas rerum, quidditas, Essentia, Existentia. Formalia, Entitatis & quidditatis distincta representatio. Efficientia { Remota, DE VS. Propinqua, Homo ingeniosus, Abstractio, Inductio. Finalia, DEI gloria, & intellectus Metaphysica perfectio.	Vnita, { Primaria, { Absoluta, Perfectio & Vnitas. Respectiva, Veritas & bonitas. Secundaria, Duratio & Vbietas.	Attributa transce- dentalia Realia	Disjuncta, Eaq; pri- maria	Immediata, Necess: & Contingens, Independ- dens & Depedens, Increatum & Creatum, Actus & Potestas, Principium & Princi- ptatum, Causa & Causatum.	Mediata, Completum & Incompletum, Sim- plex & Compositum, Idem & diversum, Naturale & Artificiale, Infinitum & Fi- nitum, Permanens & successivum, Cir- cumscriptum & incircumscripsum, Com- mune & Singulare.	Et Secunda- ria	Absolutum & respectivum, Subjectum & ad- jectum, Signum & signatum, Imago & i- maginatum, Mensura & mensuratum.						
Nominalia quadam	Ens reale & rationis, Positivum & negativum, Actu & Potestate, Complexum & Incomplexum.	Substantia { Infinita. Finita.												
Species Contractiores	Accidens reale substanc- tia contradistinctum,	Primarium, Quantitas, Qua- litas, Actio, Passio, Rela- tio. Secundarium, Quandoitas, V- bicatio, Situs, Habitus.												

PNEV-

Objectum ejus Ens, ut Ens. Cujus

PNEUMATICÆ DELINEATIO.

Cujus Objectum Spiritus, ut sic.

Pneumatica est scientia spiritum, quæ talis est, solius cognitionis gratiâ ad aquatè, distincte, & accuratè ad perfectionem hominis intellectualis representans.

Objectum est Spiritus, ut sic. Cujus	Attributa	Principia	Essendi in increato, ut DEO, nulla. In Creato essentia & existentia. Cognoscendi, Rationes à priori & posteriori eum ostendentes. Ut Mundus perfectio, Determinata intellectualis operatio.
		Positiva, Simplicitas, Perennitas, Ubertas, Intellectus, Voluntas, Libertas.	Negativa, Inextensio, Indivisibilitas, Illocabilitas, Incommutabilitas, Immobilitas, Insensibilitas, Intemporalitas.
Species,	Attributa	Infinitus, DEVS, in quo	Existentia, ex Scripturâ & Naturâ probata.
		Attributa	Positiva, Unitas, Simplicitas, Actualitas, Singularitas, Veritas, Bonitas, Communicabilitas, Intellectus, Voluntas, Perfectio, Beatus, Omnipotentia, Justitia, Sanctitas, Gloriositas.
Finitus, enjus	Attributa	Existentia.	Negativa, Infinitas, Independentia, Immensitas, Vnde Aeternitas & Ubiquitas, Immutabilitas, Immortalitas, Indivisibilitas, Incomprehensibilitas.
		Principia, Essentia, Efficiens, finis.	(bilitas.)
Species,	Attributa	Insita, Simplicitas, Immortalitas, Intellectus, Voluntas, memoria, finitas, dependentia, Mutabilitas, Impuritas, Patibilitas, Activitas.	(fectio.)
		Addita, Virtus intellectualis & moralis, & agendi per-	
Incom- pletus, enjus	Attributa	Existentia.	
		Complelus, Principia.	
Species,	Attributa	Cujus	Attributa, Intellectus, Voluntas, Pluralitas, Diversitas, Ordo, Finitas, Ubertas, Motus, Activitas.
		Incom- pletus,	Existentia.
		enjus	Principia.
		Attributa, qua antea, & separabilitas à Corpore, & ad idem naturalis appetibilitas.	
		Species	Beatus in Cælo.
			Miser in Inferno.

PHYSI.

PHYSICÆ DELINEATIO.

7

Cujus Objectum Corpus Naturale, ut sic.

Physica est scientia, Corpus Naturale quā tale, solius Cognitionis gratiā adaequare, distincte, & accuratè ad perfectionem hominis intellectualem representans.

ARITHMETICÆ DELINEATIO.

Cujus Objectum numerus, ut sic.

Arithmetica est scientia Mathematica pura, Numerum, ut talis est, adequare, distincte, & accurate contemplationis gratia ad perfectionem hominis representans.

Objectum est Numerus, ut sic. Cujus

Principia	Materialia, Vnitas.	
	Formalia, Vnitatum aggregatio, Multitudo.	
	Efficientia, Deus, Natura, Intellectus.	
	Finalia, Dei gloria, Ordo, & distincta Numeratio.	
Affectiones,	Numeratio, Numeris aut Calculis facta.	
	Simplex, Num: Algo-	Simplex, Additio, Subtractio.
	integr: rith-	Conjunctus, Multiplicatio, Di-
	Primaria, Compu-	mus, visio, Absoluta & Relata.
Secundaria, us Signatio Numeri minor, I. 2. 3. Et major, I. II. IV.	Affectiones, Notatio, Valor, Reductio.	
	Duplex, Nume-	Specie: Prima, Additio & Subtractio.
	ri fracti, Cujus	Secunda, Multiplicatio & Divisio.
	Ratio s. terminorum Comparatio.	
M. D. L. C. A. F. D.	Compa-	
	rata Propor-	rata, Arithmetica. Homogenei.
	tio,	Geometrica. Heterogenei, in-
	vel disjuncta.	Simplex, Directa, etri & fracti
Ad Mathema-	reciprocata. Reciproca. simul.	
	Scientifica, us Geometrica, figuratorum Numeratio & resolutio, Radicis qua-	Multiplex, Regula societa-
	drata & Cubica extractio, Proportio.	tu, dupli, alligationis, falsi.
	Astronomica, Logistica, Numeratio & Computatio.	Vel Continua Simplex.
tica applicatio,	Geodetica, Mensurarum & ponderum.	
	Exote-	Historica, de mensuris, ponderibus, & monetis gentium.
	rica	Symbiotica, horum in quotidiano usu resolutio.
	Stratotica, de terrientis & ponderibus belliorum.	

POSOMETRIÆ vel GEOMETRIÆ DELINEATIO. 9.

Cujus Objectum Qvantitas Continua seu magnitudo.

Geometria est scientia Mathematica pura, magnitudinem ut sic, adæquate, distincte, & accurate contemplationis gratia ad perfectionem hominis representans.

Cujus Objectum est magnitudo seu quantitas mensurabilis.	Principia	Materialia, punctum, signum magnitudinis individuum.	Formalia, punctorum Continuitas.	Affectiones	Absolute, Terminatio & sectio.
Species	Linea	Absoluta, Recta luta, Obliqua,	Perfecta, Ut Circulus. Imperfecta, Ellipsis, Ovalis, helix, Spiralis, serpen-	Comparata	Numeri Ratione, symmetria, & Ratio. Quantitatis Ratione, Contactus, Sectio, Congruentia, & adscriptio vel inscriptiva, vel circumscrip-tiva.
Lineatum	Angulus	Compara-ta	Parallelia, Perpendicularis, Incidens, Obliqua.	Species	Deinceps, Vertivalis, Obliquus, Obtusus, & acutus. Amphicyrtus, Ampicoilus, Menocides.
Figura.	Principia	Cujus	Determinantia, Centrum, Perimeter. Mensurantia, Radius, Diameter, altitude.	Affectio-nes	Absolute, Ordinatio, Primatus, Ratio. Respectivæ, Isoperimetria, Proportio, Similitude, Loci repletio.
Species	Super-ficies	Corpori	Plana, Rectilinea, Triangulum, Triangulatum, Quod quadrangulum & multangulum. Curvili-nea, Simplex, circulus. Gibba [Spherica, Varsa, Conica, Cylindra-] Planum, pyramidis, pyramidatum, prisma, polyedrum mistum, Varium.	B	Rotundum, Sphera. Varium, Conus, Cylindrus.

10. GEODESIAE VEL HYLOMETRIÆ, & rei materialis dimensione scientiae delineatio, Cujus Objectum magnitudo materialis, Ut sic.

Geodæcia est scientia Mathematica Concreta, magnitudinem rei materialis
Ut sic, adequate, distincte, & accuratè contemplationis gratiâ ad perfectionem
hominis representans.

Objectum magnitudo materialis mensurabilis. Cujus

Principia, mensurae materialis	Naturales, Digits, Palmus, Pes, Cubitus, Passus, Orgya, Iugerum.
	Artificiales. Simplices, Pertica, Scala, Virga. Compositæ, Astrolabium, Aser Geodeticus, Quadrans, quadratum, Baculus Iacobi, Annulus Astronomicus, Regula Proportionalis, Circulus Geometricus, Instrumentum Catholicum, Mechanicum, Mensa Praetoriana.
Affectiones	Lineæ materialiæ, Rectitudo & Obliquitas.
	Lineati, Ordinatio & Inordinatio.
Species, Linea & Lineati mensuratio.	Longimetria, In speciebus, lin. in altum perpendicularis, in planitate mensu num extensa, in fundum depresso.
	ratio, In medijs, Vt Umbra, Baculus, gladius, pileus, astrolabium, norma, Speculum.
Planimetria superficie quadrata in latum, lineati	Rectilinei, Trianguli Aequilateris, Inaequilateris, Rectanguli, Aequicrue.
	Curvilinei, Inordinati, Planis, permeabilis, Impermeabilis, Gibbi. Integri.
Stereometria s. Capacitatis & Corporis.	Segmenti, ellipsis, lenticularis, parabolæ. (logio.)
	Plani Pyramidis. Parallelipedi Cubici vel ob Pyramidalis. Polyedri mixti, Octaedri, Gibbi. Sphaerici. Icosedri, Dodecaedri. Vary, Prismatis, Coni, Cylindri, Doliorum, pyramidis, Ovati, Cōoidis, Et Corporū irregularium.

SPHÆROGRAPHIAE DELINEATIO,

II.

Cujus Objectum Sphæra abstracta, ut sic.

Sphærographia est scientia Mathematica Concreta, spharam abstractam us
sic, adaequatè, distinctè, & accuratè ob solam contemplationem representans.

Principia	Materialia, puncta & linea.
	Formalia, figure globositas, & hujus cognoscibilitas.
	Adjumenta Cognitionem, Ut Observationes sedula, Continuae, accurate.
Affectiones, Situs	Rectus,
	Obliquus,
	Verticalis & parallelus.
Divisiones in	Distantia partium à seinvicem, Circulorum sectio in gradus, minuta.
	Partes, Axis, Poli, Primary, Gradus, minuta. Secundary.
Circulos, quorum	Majores, Horizon, Meridianus, Aequator, Zodia- cus, Coluri.
	Species Minores, Tropici, & Arctici Circuli.
Species, unde	Sphera abstracta, Sphærographiae objectum.
	Concreta in Corpore Universali, Mundo, Objecto Cosmographiae.
	Particulari, Cælo, Obj. Astronom: Terra, Obj. Geographi.

Objectum est sphaera armillaris ut sic, & à Sphera mundi, Cæli, Terra, abstracta, Cujus

COSMO-

COSMOGRAPHIAE DELINEATIO;

Cujus Objectum Quantitas mundi universi, ut sic.

Cosmographia est scientia Mathematica concreta, quantitatem & figuram globi mundani totius adaq. distinct. & accuratè solius contem. gratiâ representans.

<i>Objectum est magnitudo globi mundani, Cujus</i> <i>Affectiones mundi,</i> <i>Divisiones in partes, ut</i>	<i>Materialia, moles mundi in long. lat. crassum, extensa.</i>
	<i>Principia mensurandi</i> <i>Formalia, Circuli, gradus, scrupula, Perimeter, Diameter, Radius, Observationes, Dimensiones.</i>
	<i>Absolute, ut Quantitas determinata in se, sed à nobis ob infirmitatem non accuratè determinanda. Ingens tamen, & Spatiofissima.</i>
	<i>Figura, qua exactè Sphaerica, argumento ex</i> <i>perfectione Sphaericæ figure, precipharum partium rotunditate, Observationum Astronomicarum & revolutionum equalitate.</i>
	<i>Precipuorum scriptor. autoritate.</i> <i>Totius mundi in spatio commensurato.</i>
<i>Respectiva, sicut,</i> <i>Superiorem, Cælum,</i> <i>Inferiorem, Terram.</i>	<i>Partium mundi, Ut cælum supremo, Ignis & aër mediè, Aqua & terra infimè sita sint.</i>
	<i>Anteriorem, Occidentem,</i>
	<i>Posteriorem, Orientem.</i>
	<i>Dextram, Septentrionem.</i>
	<i>Sinistram, Austrum.</i>
<i>Plagas 4. Orient. Occident. Septentr. Meridiem.</i> <i>Quadrantes 4. Ab ascende ad medium cæli, medio ad Occidentem, ab hoc ad imum, & ab hoc ad ascend.</i> <i>Longitudinem & latitudinem.</i> <i>Spacia circulis comprehensa.</i>	<i>Partes, axis, polus, Circumferentia.</i>
	<i>In quib. Species. Majores, Aequator, Zodiacg, Coluri, Meridiang,</i>
	<i>Minores, Tropici & polares. (Horizon,</i>

ASTRONOMIÆ DELINEATIO;

13.

Cujus Objectum Cœlum siderium, ut mobile est.

Astronomia est scientia Mathematica concreta, cœlum siderium ut mobile, adequate, distinctè, & accuratè solius contempl. gratiâ representans.

<i>Objectum est Cœlum siderium, ut mobile. In quo</i>	<i>Principia</i>	<i>Cognoscendi</i>	<i>Primaria</i>	<i>Essendi in motu, Natura & vis indita, de qua in Physicis.</i>
				<i>Sphera recta, obliqua, & parallela.</i>
				<i>Orbes anastrales & astrales.</i>
				<i>Circuli cœlestes, quorum unde Circuli</i>
				<i>Partes, axis, poli, gradus, minuta.</i>
				<i>Species, Mobiles</i>
				<i>Majores, qui vel</i>
				<i>Principales, ut Aeq. & Zodiacus:</i>
				<i>Minus princip. Coluri equino. & solstitiorum.</i>
				<i>Minores, Extremi, polares, arcticus & antar.</i>
				<i>Universalis.</i>
				<i>Immobiles Meridiani Particularis, qui primo & secundus.</i>
				<i>Secundaria, ut hypotheses varia, de terra rotunditate, in mundo medietate, immobilitate, quantitate quæ circumferentia & diametrum, Sphera armillaris, globus, mappa cœlestis, Instrumenta observandi & metiendi motum cali.</i>
				<i>Horizon Sæsibilis, Rationalis, vel particul. & universal.</i>
				<i>Continuitas & ininterruptio, evidentia, velocitas, constantia, mobilitatis ordinatio, equalitas & inqualitas, & divina inhibendi cœlestis possiblitas.</i>
				<i>In Zodiaco, ut 12. signa.</i>
				<i>Stellarum fixarum prima, 2. 3. 4. 5. 6. magnitudinis.</i>
				<i>Saturnina, Iovia-les, Martiales Solares &c. Extra Zodiacū</i>
				<i>Erraticarū, in quib. Affectiones generales Progresio, Retrogradatio, †</i>
				<i>Imaginosa & non imaginosa, Veteres & recentiores. ad Australem vel Boream. Sta-</i>

14.	$\dagger$	Statio, Velocitas, tarditas, mediocritas, auctio, minutio, ascensio, descensio, aspectus, motus in longum & latum. Speciales quibusdam, Parallaxis & Eclipses.
		Principia Orbes
		Simplices, Concentrici. Eccentrici.
		Majores. Minores.
		Compositi. Vniformes. Difformes.
		Partes, Puncta, Centra, Absides, media longitudines, Loca Planetarum. Linea, Axes, Apogai, Perigai, Linea medij motus, veri motus, Media longitudinis.
		Arcus s. equatio
		Prima, Secunda. Totalis, Partialis. Additiva, Ablativa.
		Species, Erratica
		Majores, Quantitas, major terra 140. vicibus. Sol, Cui- us Orbis Eccentricus. Deferens apogaeum & perigeum. Motus Primarius, Naturalis & diurnus. Periodicus, Artificialis, annuus. Situs, Inter Planetas medius, in occasu & ortu medius & declinans.
		Luna, Quantitas, terra minor 39. vel 40. Sole 6500. vicibus. Cujus Orbis, deferens Centrum, Apogaeum, Perigeum. Delatus Major, Corpus Lune tenens, Minor, Cap. & Cauda draconis deferens.
		Motus Longitudinis, genuinus & ascititius. Latitudinis, ad Austrum & Septentrionem.
		Phasis Conspicua Plena, Semiplena, mediata, gibbosa, Cornuta. Non conspicuæ Communiter, Novilunium, cua. Singulariter, Eclipsis.
		Minores Superiores Collectivè, ubi affectiones, motus similes, Orbes idem, similis ad Observatia. (tq propriæ, diurnæ, periodæ). Distributivè, Saturnus, Iupiter, Mars, quorū quantitas, mo
		Inferiores Communiter, motus Communis, Inclinatio, Reflexio. Singulariter, ♀ & ♀. Quorū quantitas & motus proprius longitudinis & latitudinis.

CHRONOLOGIAE DELINEATIO.

15.

Cujus objectum tempus distinctum ex motu Cœli deductum.
Chronologia est scientia Mathematica Concreta, tempus distinctum ex mensurâ motus Cœlestis cognitum adquatè, distinctè, & accuratè ad contemplandum representans.

Principia { Materialia, Cœli & rerum à Cœlo regulatarum motus
Formalia, Numeratio secundum motum Cœli, & distinctio.
Affectiones, { Ordo, Rotundatio, Duplicatio.
Recapitulatio.

Species.	Simplex & absolutum.	Astronomicum	Primum, dies, cuius	Species, Solaris, Lunaris, Ille natura-
				lis & artificialis, His aequalis & inaequalis.
Species.	Secundum,	Visitatum	Partes	Hora aequalis & inaequalis.
				Hora partes, quadrantes, minuta.
Species.	Inusitatum, annus stellarum fixarum, Planetarum secundiorum, ♂, ♀, ♀.		Lunare, mensis, periodicus, Synodicus, Illuminationis.	
			Solare, Mensis Solaris, aequalis & Inaequalis.	
Species.	Politicum & civile,	Primum, hora & dies	Annus, Tropicus & Siderius.	
			Inusitatum, annus stellarum fixarum, Planetarum secundiorum, ♂, ♀, ♀.	
Species.	Civilis.	Politicus, festa gentilium, Profeti, Nefasti, Intercisi.	Ecclesiasticus, Festa Iudaorum, Christianorum, divina, humana.	
			Septimana.	
Species.	Ortum,		Mensis lunaris, Solarii, mistus, Hebreorum, Grecorum, Rom: Aegyptiorum.	
			Annus, Simplex, Lunaris, Solarii, Communis, embolimus, Ex Solari & Lunari mistus.	

Colla-

Collatum cum al- tero.	Generaliter, Vnde Cycli, Indictiones, Lustra, Periodi, Poly- terides, Menses magni, Septimana magna, Dies magni, Epochæ Vniveriales, Particulares, Sacra, profana, Pri- mariae, Secundariae.
	Accidentia temporis Chronologici,
	Intercalatio, Litera Dominicalis, Terminus Paschalis, Differentia, Accommodationes, Notationes tem- porum.
Specialiter, unde	Canon Chrono- logicus
	Distinctus, unius epochæ in se. Collatus, præcipuarum inter se.
Calendarium	Iudaicum, Hipparcheum, Turicum, Roma- num vetus seu Julianum, & novum seu Gregorianum. In quibus Occasio, Introductio, Correctio seu mutatio, & re- ceptio vel rejectio notanda.

ASTRO-

ASTROLOGIÆ DELINEATIO.

176

Cujus Objectum motus Cœlestis, ut influens & efficax in inferiora.

Astrologia est scientia Mathematica concreta, motum Cœli, ut in inferiora influit, adæquate, distincte, & accurate contemplationis gratia representans.

Objectum est motus Cœli influens & agens, Cujus Species Influxu	Principia	Materialia, Cœlum, Stelle fixæ & erratice.	
		Formalia, Lumen, radius, positus, occulta & propria habitudo, forma, motus, Observatio Continuata.	
	Affectiones,	Universalitas in omnia sublunaria, Varietas, Mutabilitas, Mirabilitas, Cognoscendi difficultas.	
		Ratione stelliarum in sece.	Erraticarum, Ratione
	Fixarū in	Collectionis, Ut 4. qualitatibus, bonitate, malitia, Sexu, situ, tempore, Orbibus proprijs.	
		Dignitatis	Essentialis, In domo, exaltatione, triplicitate, termino, throno, facie, decanatu, gaudio.
	In Collo- tione	Accidentalis, in motu Orbis, positu ad ☽, Aspectu ad alios Planetas.	
		Debilitatis, dignitatibus Contrariae.	
	Ad signa Zodiaci	Colore, Solares, Joviales, Martiales.	
		Lumine, Lucida, Mediocres, Tenebroſe.	Loco, Eclipticales, Septentrionales, Verticales, Planetis juncta, Regia & Zodiaco proxima.
	Ad 12. domos Cœli	Verna, Aestiva, Autumnalia, Hyemalia, Cardinalia, Fixa, Communia.	Trigoni Ignei, Arij, Aquæ, Terrei.
		Masculina, Fœminina.	Imperantia, Obedientia.
		Humana, Bruta, Reptilia.	Cardinales, Intermedias, 4. Quadrantum, Ascendentes, Descendentes, Felices, Infelices.

C

ad

Ad Domini repræsentan- tionem.	Aequalem, Rationalem, Campanam,
	Porphyrianam, Alcabitianam.
In Prædictio- ne ipsa,	Catholica, { Idiomatica ad vires & naturam gentium. Sympomatica { Generali, Meteorologica. Speciali, Electiva, Medica, Oeconomica.
	Genethliaca { Generali, Ex domibus Cœli. Speciali, Temporis determinatio- ne, { Directione, Revolutione, Profectione & transitu, Corre- ctione { Trutina Herme- tis. ex { Temporis in Nato correctione. Accidentibus & eventibus Nati.

Astrologia natura sui & observationis veritate satis habet certitudinis & soliditatis, sed vitio hominum & abutentium plus habet vanitatis, curiositatis, impietatis, & imbecillitatis humanæ plus incertitudinis. Astra signant, inclinant, movent, non cogunt aut necessitant. Sed contra astra multum Ratio, Moderatio, pietas, Deus, possunt, & astrorum fata declinare possunt, Vt **Ahasix, Hiskix, Absolonis, aliorumq; exempla docent.**

GEO

GEOGRAPHIÆ DELINEATIO.

19

Cujus Objectum quantitas globi terreni mensurabilis. Ut sic.

Geographia est scientia Mathematica Concreta, quantitatem globi terreni ut sic, adaequata, distincte, & accurate contemplationis gratia representans.

Objectum quantitas globi terreni mensurabilis. Ut sic. Cuius

Principia	Communia, Mensura Geometrica, Geodetica, Circuli Cœlestes.	Propria, Stadia, 125. passus, milliare, Italicum 1000. passus, Gallicum,	2000 Germanicum Commune 4000. Helveticum 5000.	Affectiones	Absoluta, { Prima, Situs, Figura. Secunda, Magnitudo { Absoluta { Simplex, Diametralis, Perimetralis. Composita, superficies & soliditas. Comparativa, Ad Cœlum, unde puncta etum. Stabilitas & Immobilitas. Stellas fixas & erranticas.		
Respectiva in	Partibus, { Principales 4. Ortus, Occas. Sept. Meridies. unde Cardines Secundarij, Intermedij, ut plaga 28. juxta dinem venterorum numerum.	Longitudine { Universali { Vetera, 180. grad. Novâ, 340. grad. Particulari, Loci à primo Meridiano.	Latitu- { Universali, Boreali, Australi, Vetera vel novâ dine { Speci- aliper Zonas temperatas, Intemperatas, Ce- lidias, Frigidas. Climata Vetera 7. & Nova 24. in utroq. hemisphario borealia & Australia.				
Representatio- artificiali	Habitatorib. { Perioeci, Antoeci, Antipodes. terra. Qui { Ascij, Amphiscij, Heteroscij, Periscij. Sub Äquatore, Ab Äquatore.	Gibba, { Partes externa & interna, ne in Sphaera in quâ Necessaria & arbitraria. Plana, Tabulis { Universalibus, Geographicis, { Particularibus.	Species,				

C 2

Species,

Species,	Aqua,	Prima, Ambiens, Oceanus.
	qua	Mare Subiens, Mediterraneum, Sinus, Fretæ.
		Affectiones habens, æstum & motum.
Orta	Lacus, Major, Caspius, & Minor in Germaniâ, Galliâ, Italiâ, Hispania, Asia, Africâ, Americâ.	
		Flumen Europæ, Asie, Africæ, Americae.
		Fons, Calidus, frigidus, medius, dulcis, acidus.
Terra,	Incognitæ, Septentrionalis & Australis.	
	Cognitæ,	Continens, Insula, Peninsula, Isthmus, deppressa,
	qua	Campus, Mons, Collis, Promontorium.
Nova,	Sub borealis, Spitzberg, Groenland, Island,	
		Frisland, Scetland, nova Zembla.
		Sub australis, Pittacorum regio, Regnū Beach, Lucach, Maletur.
Vetus,	America	Septentrionalis, ubi 14.
		Australis, ubi 15. regiones.
		Europa, ubi 18. regna & insulæ quedam.
	Africa,	7. regna & Insulæ.
	Asia,	6. regna & Insulæ varie.

Geographiam nosse oportet ob terram patriam, Cùm qvia communis, tûm qvia utilis & præclara est. Patriam non novisse turpe est: Et præclara lustrare non velle incivile est. Superficies terræ detecta altior est mari: sed mare ob varias causas videtur exaltatius. Ac plus terræ, qvàm aquæ in globo mundi infimi est ratione profunditatis: sed plus aquæ ratione superficie.

OPTICÆ

OPTICÆ DELINEATIO.

21.

Cujus Objectum Visibile vel Linea Visibilis, Ut sic.

Optica est Scientia Mathematica Concreta, lineam & rem visibilem ut sic, adequate, distincte, & accurate contemplationis gratia representans.

Principia	Interna	Materialia	In quibus, Animal & homo videns.
		Circa qua,	Linea visibles.
Externa	Formalia, Apprehensio & aspectus.	Efficientia, Anima sensitiva, Visus, Oculus, Nervus, Spiritus Opticus, medium, radius visivus, Pyramis, Conus,	Rady in oculo dijudicatio.
		Finalia	Externa, Animalis commoditas, Vsus hominis Theologicus, Physicus, Mathematicus, Politicus.
Affectiones, Rectitudo Linea Visibilis, Velocitas momentanea Visionis, Finitudo rei visibilis & visionis.	Internā, Iudiciorē videre & dijudicare.	Internā, Iudiciorē videre & dijudicare.	

Objectum linea visibilis, Ut sic. Cujus

Species	Rei Visibilis	Communis, Magnitudo, Figura, Numerus, Motus.
		Propria, Lux, Color, Umbra.
Modi videnti	Abstracta, Lux, Color, figura, Motus.	Abstracta, Lux, Color, figura, Motus.
		Concreta, Lucidum, Coleratum, Figuratum.
dendi,	Primaria	Lux in se, Prima & secunda.
		In oppositis
Modi videnti	Vibrat, Diurna, Nocturna, Clara, obscurā, Cylin-	Vibrat, Diurna, Nocturna, Clara, obscurā, Cylin-
		dracea, Comica, recta, versa, inversè tali.
Modi videnti	In oppositis	Umbra Internis, Catoptricis & Gnomonicis.
		Magi Externis, Geodeticis, Astronomicis, Geo-
Modi videnti	Secundaria	graphicis, Architectonicis, Pictorijs.
		Color extremus,
Modi videnti	Modi videnti	& medius, mixtus.
		Verus & apparenſ.
Modi videnti	Simplex & Compositus.	Simplex & Compositus.
		Verus & apparenſ, ex objecto aut vidente.
Modi videnti	Absolutus	Absolutus In aspero.
		(quod varium est.
Modi videnti	& Cōparat⁹	Reflexo Polito, ut Speculo naturali aut artificiali,
		qui Refractus Simplex.
Modi videnti	Mistus	Naturalis, Ut iride.
		Artificialis, Ut per vitrum in
Modi videnti	qui vel	speculum, aut speculum aquæ
		immersum in Solem.

MUSICÆ DELINEATIO,

Cujus Objectum Cantus harmonicus seu Numerus sonorus harmonicus, ut sic.

Musica est scientia Mathematica Concreta, Cantum harmonicum ut sic, ad aqua-
tè, distinctè & accurate contemplationis gratiâ representans.

Objectum Cantus harmonicus ut sic. Cujus	Principia	<i>Interna, Materialia, Sonus.</i>
		<i>Formalia, dispositio & melodía in sono.</i>
Affectiones	Externa	<i>Efficiens prima Deus, secunda Natura, Ars, Instrumentum</i> <i>Cantus naturale, artificiale, Simplex & mixtum.</i>
		<i>Finis ultimus, Dei gloria, Propinquus, Impulsus ad Virtu- tem, hominis exhilaratio.</i>
Divisiones. vel ex parti- bus, unde Cantus	Materiales, Certū modulādi gen⁹	<i>Simplex, mixtum, Vetus, Enharmonicū, Chromaticum, Diatonicū. Novum, Syntonicum.</i>
	Formales, modo & tonus Musicus.	<i>Simplex, Primarius, Legitimus, Spurius, se- cundarius, plagiis, & submissus. Compositus ex authente cum plagio.</i>
Velex formā & melodía,	Suavitas	<i>Vitando maleconsonantiam. Observando suavesonantiam.</i>
	Intervalū	<i>Visitā, Continuū, tonus & semitonū, Et Intermissum Inusitatum, Tritonus, Semidiapente, Semidiapason.</i>
Velex formā & melodía,	Signa & nota Musice, Pausa, Claves.	
	Simplex, Longitudine, Latitudine, Profunditate. monas, <i>Æqualibus vel inæqualibus partibus.</i>	
Velex formā & melodía,	Compositus	<i>Primarius, Qui suavis. Secundarius, Qui insuavis.</i>
	Dyas & Trias Musica,	<i>Consona. Dissona.</i>
Cōpositio- ne, unde	Simplex, monodia & Unicinium.	
	Composita, <i>Partes ex</i> <i>Extrema, Discantus & Bassus.</i> Contrapun- ctus, Cujus Sono Mu- sico, <i>Voce,</i> <i>Media, Altus, Tenor.</i> Bicinium, Dyas, Tricinium, Trias,	
Cōpositio- ne, unde	Cōpositio-	<i>Quadrincinium, Tetras, Radix perfecte cōpo- nē, unde Simplex, Cujus longitudo, latitudo, profun- ditas spectande.</i>
		<i>(sitionis. Gens.)</i>

Compositus, Coloratus, Fuga; quæ ysdem
spectanda.

Vel ex Objecto, Cantus Sacer.

& materia, Civilis, de materia profanâ aut Civilit.

Canendi Charactere, Grandis, mediocris, humilis.

Efficiente, Purus, Vocalis.
Instrumentalis.

Mixt⁹ Ex Vocali & Instrumentali.

Artificio, Choralis, Aequalis, Gregorianus.

Figuralis, mensuralis, Ambrosianus.

Decursus, Simultaneus, Simul inchoans.

Fugans, Similia vel Dissimilis.

Perfectione, Monochorius, Vnius Chori.

Multichorius, plurium Chororum, Cantu
& Symphoniam respondentium.

Vnde Echo, Propositione, Chorus Inchoans.

in quo Responsio, Chorus respondens.

Musicam inter seria interponere, & Physicè, & Ethicè, & Politicè, & Medicè, & Theologicè utile ac necessarium interdum est. Abusus cavendus est, qui nec rei nexus, nec in se bonam vitiare potest. Deus primus harmonia author & fautor est, eoq; ipsa mala non est. Spiritus S. de medio gaudio canit, ajunt Rabbini. Et animus sapientis semper est in gaudio, dicunt Philosophi. Gaudium plenè in Dœo est, dependenter in angelo, homine, bruto.

STATI-

STATICÆ DELINEATIO.

Cujus Objectum est Corpus ponderosum, Ut sic.

Statica est scientia Mathematica Concreta, quantitatem Corporis ponderabilem ut sic, adaequatè, distinctè, & accurate ad contemplandum representans.

Objectum est quantitas ponderabilis. Cuius	Principia	Essendi,	Materialia, gravitas, densitas, soliditas, levitas, subtilitas, Ponderositas.
		Formalia, Ponderositatis Cognoscibilitas.	
		Cognoscendi,	Incomplexa Generalia, As, Vncia, Sextans, quadrans, triens, lo tho, siliqua, drachma, granum, Obolus.
			Specialia Recentiorum, Libra, modius, Canthus, Solidus.
			Antiquorum, Hebreorum, Græcorum: Romanor. mensura, Vasa, monetae.
		Complexa, Varia axiomata & postulata. Ut, Omne grave tendit deorsum. Quo gravius, eo velocius. In equilibrio pendentia equaliter gravitant.	
		Explorandi,	Pondus librale.
			Circinus proportionum Galilei.
		Affectiones	Bilanx scapi æqualis & inæqualis.
			Absolute, Divisibilitas in minima, & deorsum tendentia.
			Comparata, Proportionalitas. Ut quantum globus auri argenteo equalis eo ponderosior sit?
Species. Ponderosa	Physica	Physica	Simplicia, Elementa, Terra, Aqua, Aer, Ignis.
			Mixta Imperfecta, meteora, glacies.
			Perfecta Inanimata, metalla, lapides.
			Animata, Planta & animalia.
		Bruta & ratio-	Tota, In mole, Virib. Statura, Renalia, vel pletione, Inanitione.
			Partibus, Sanguine.
			Excrementis, Vrinâ, Stercore.
		Mathe-	Geometrica, Ut rotunditatis capacitas præ angulari ex aqua matica. pondere ostenditur.
			Musica. Ut proportio Musica ex fistulis aut tintinnabulis disparis ponderis cognoscitur.

ARCHI-

ARCHITECTONICÆ DELINEATIO.

25.

Cujus Objectum quantitas figurata ædificij. Ut sic.

Architectonica est scientia Mathematica Concreta, quantitatem figuratam ædificij ut sic, adæquate, distincte, & accurate contemplationis gratia representans.

Objectum est quantitas figurata ædificij. Cujus	Principia	Interna	Materialia	Constituendi, ligna, lapides, lutum.
				Constituti, area, hypocaustum, fundamentum, funda-
		Formalia	Interna, Idea architecti.	mentatum,
				Externa, figura externa.
		Effici- entia	Principalitas	Operarius.
				Architecto Ingeniarius.
		Externā	In quo	Naturalia, Ingenium & so-
				lertia.
		Instrumē- talia	Ingeniary, Li- neale, Norma,	Habitualia, Physice, Geomet-
				Astronomiae, Optica, Ethica,
		Finalia	Circing, Idea,	Ciring, Delineatio.
				Operarij, Serra, Securis, Malleus.
		Affectiones	Politica, Venustas, Stabilitas, Firmitas.	Politicalia, Venustas, Stabilitas, Firmitas.
				Oeconomica, Inhabitatio, Defensio.
		Divisions in Partes	Architectonica, Structio.	Architectonica, Structio.
				Eurythmia s. venusta species & commodus aspectus.
		Fundamentales	Symmetria, Partium Conveniens Consensus.	Symmetria, Partium Conveniens Consensus.
				Decor, Emendatus aspectus Statione,
		Locus vel com- munis, In quo	cum authoritate	cum authoritate Consuetudine, Naturâ conciliatus.
				Fundamentales, Sanitatis, Cœli, aeris, aqua, Soli.
		Vel proprius.	Requisita	Locus vel com- Firmitatis, Terræ.
				Venustatis, animaliū, plantarū, hortorū,
		Area	Simplex, ut fontiū, fluviorum, locorum amœnorum.	Simplex, ut fontiū, fluviorum, locorum amœnorum.
				angularis & circularis.
		Fundamē- tate	Mista ex Rectâ, Circulari.	Mista ex Rectâ, Circulari.
				Major. Minor.
		Principales, Parietes,	Species, Ex materia Cratitig, late-	Species, Ex materia Cratitig, late-
				tate quorum ritius, cémentitig, lapidib⁹ ar-
		Partes,	ificialib⁹ aut naturalibus. Ex fi-	tificialib⁹ aut naturalibus. Ex fi-
				ne Intergerinus, cōmunitis, cœcus.

D e

				Partes, Ima, media, summa. Affectiones, Columnatio, Incrustatio, Contabulatio.
			Apertiones	Ingresiva, Ostia. Prospectiva, Fenestra. Vsuales, Putei, Choaca, Aestuaria.
			Tectum	Materia, lapis fisislis, regula, scandula, stramen.
			Cujus	Forma, fastigata, plana. Summitas cum signo suo.
			Secundariae, Columnae, Stillicidia, pavimenta, frontispicia, scala, antepagmenta, postes.	
In Species	Universale, Vrbs, Cujus forma & adjuncta.			
	Particulare	Publicum	Necessariū	Togatum, Sacrum, Schola, templū. Civile, Aula, Curia, Aera riū, Carcer, Nosocomium, Via, Pons, Navale.
			Belli-cum	Castellum, Locus. lum, Figura. cujus Partes primarie & secundaria.
				Armamentarium, Locus. tarium, Partes. Cujus Firmitas.
			Voluptariū.	In Vrbe, theatrū, balneū, bibliotheca, Nymphaum, Sphaeristerium. Extra Vrbem, hortus, Circus, hippodromus.
		Privatū Domus, Cujus	Habita-cula	Hominum, Patris, familia, fæminarum, hospitum. Bestiarum, Stabula.
			Receptacula	Esculentorum. (mentoram. Potulentorū, Vestimentorū, Instrumentorum.)
			Adjuncta	Situs salubris & jucundus. Mundities, infra luxū, Supra sorditie.
				ETHICA

ETHICÆ DELINEATIO.

27.

Cujus Objectum Praxis Ethica seu actus moralis, ut sic.

Ethica est prudentia actiones humanas moraliter ab homine agibiles ad summū bonū civile asequendū per Virtutes ut media adequate, distincte, & accurate informans.

Objectum est actus moralis. Cujus	Fins	Vltimus, DEI gloria.
	Propinquus, felicitas moralis. Cujus	Existentia & realitas. Attributa & nota, perfectio, summa appetibilitas, Copartio, hominis proprietas, Communitas, Communicabilitas, Contentatio, honorabilitas, Libertas, Impedimentorum, ut somni, calamitatis, vacuitas. Divisio, Contemplativa & activa.
	Species.	Internus, Externus. Definitio.
	Bonus, malus. Voluntarius perfecte aut imperfecte, Involuntarius, Completus, Inchoatus, Imperatus, Elicitus. Antecedens habitum vel consequens.	
	Medium ad finem,	Affectiones, {Attributa, Sinceritas, Constantia, Connexio, Difficultas, Effecta, Actus morales ab illis denominati.
	Virtus, Cujus	Species. {Completa, {Dirigens, Prudentia. Species. {Completa, {Directa, Ordinaria, {Universalis, Justitia Universalis. Species. {Completa, {Directa, Ordinaria, {Particularis, {Vel in se per, {Temperantia, Castitas, Fornicatio, Vel ad alium, {Liberalitas, Sufficientia, Parsimonia, Benignitas, Sedulitas, modestia, magnanimitas, magnificencia, Virtus homiletica, Justitia particularis, māsuetudo. Species. {Completa, {Directa, Ordinaria, {Extraordinaria, Virtus Heroica.
	Incompleta vel Semivirtus,	{Generalis, totuplex, ut ipsa virtus. Specialis, {Minus propria, Instinctus naturalis, Magis propria, Affectionalibus, {Circa nos, Pudor. Species. {Completa, {Directa, Ordinaria, {Circa alios, Misericordia, suspicio & invidia, carentia, Nemesis, Continetia, Tolerantia, Obedientia.
	Opposita, Vicia moralia,	D 2
		OECO-

OECONOMICA DELIN EATIO.

Cujus Objectum Praxis Oeconomica & domus regenda.

Oeconomica est prudentia Specialis, actiones humanas Oeconomicas ad beatitudinem domesticam assequendam per virutes Oeconomicas ut media adequate, distincte, & accurate informans.

Objectum est praxis Oeconomica. Cujus

Finis	Internus,	Recta domus administratio.
	Externus,	Propinquus, felicitas Oeconomica. Remotus, DEI gloria.
Media ad finem	In Oecono- mia perfe- cta,	Constitu- tiva, Homo, in quo Atributa, Pietas, Cōcordia, tēperāta. Species, Primarius, Paterfamilias. Secundarius, mater, liberis. Seruus.
	Possessio, Inani- mata	Animata, Seruus, brutum. Immobili, domus, ager, stag- num, lacus, piscina. Mobilis, nummus, Victualia, Stramina, Supellex, Orna- menta.
Imperfe- cta,	Acquisitio	Extraordinaria, Successio, Donatio, Dotatio, Inventio, Alluvio. Ordinaria, Officiū, Mercatura, Mer- cenaria, Opificatoria, Pharmacopœ- ia, Pastoritia, Agri, Sylvi, horti, Visicultura.
	Conserva- tiva	Generalia, Virtutes, morales, Spirituales. Specialia, Societatis Herilis, necessaria, Conjugalis.
Amplifica- tiva rati- one	Dei, Oratio. Mundi, Cō- pendia & stratege- mata Oeconomica.	Minus ne- cessariæ, Patrie, Vnde Virtutes Patris, matris, filio- rum, filiarum.
	Restitutiva	Morbum indicantia. Remedia applicantia. Causas morbidas tollentia.
	Honorabili, Studiosorum.	
	Miserabili, Orborū, Viduorū: Et Vituperabili, Cōcubinariorū.	

POLITICÆ DELINEATIO.

29.

Cujus Objectum Praxis Politica seu Politia regenda.

Politica est prudentia specialis, actiones humanas Politicas in Politia ad beatitudinem Politicā per idonea media assequendam adēquatē, distinctē, & accuratē informans.

Materia circa / Partes, Domus, Pagus, Corpus, Collegium, Civis, Magistratus,
quam, Civitas, Species, De quib. postea.

Cujus

Finis / Internus, Republ. bene constituta.

Externus, Remotus Dei gloria, Propinquus felicitas Politica.

Constitu- / Primas, DEVS.

Media / Primaria, Consensus mutuus.

ad finē / Secundaria, Impellens & Alliciens.

Effectiva, Regere, Cujus Causa & attributa.

Parere, Cujus species & adjuncta. (rij.

Conserva / Animata, Officiarij primary, secūdarij, ordinarij, extraordina-

tiva / Inanimata Togata, Honestatis, Lex & administratio Scho-

lastica, Ecclesiastica, Politica.

ut arcana Vitilitatis, fædus & ararium.

Sagata, Cujus Causæ, Consilia aperta & operta,

Media animata & inanimata.

Amplifi- / Supernaturalia Interna.

cative / Naturalia Externa, Voluntaria & Violenta.

Restitu- / Morbum indicantia, Vitia.

tiva / Causas extirpantia.

Remedia adhibentia, Et Recidivas Præservantia.

Species / Idealis, Monarchica, Absoluta.

Comparata.

Polyar- / Simplex, Aristocratica, Democratica.

chica / Mista in modo gubernadi, Ut Monarchia Aristocratica

aut Democratica, Aristocratis monarchica aut Demo-

Exempla- / Vetus, Major, 4. Monarchias.

(cratica.

ris. / Minor, Regna & Respublie.

Nova, / Europaea, Regna, Principatus, Comitatus, Republica.

Asiatica, Regna & Dynastie.

Africana, Regna & Ditiones.

Americana, Regna & provinciae.

SCHO-

SCHOLASTICÆ DELINEATIO.

Cujus Objectum Praxis Scholastica, ut sic.

Scholastica est prudentia specialis, actiones humanas in Scholâ expediendas ad felicitatem Scholasticam per idonea media obtainendam adequate, distincte, & accurate informans.

Objectum est praxis Scholastica & Schola. Cuius

Finis,	Internus, Recta Scholæ administratio,
	Absolutus, felicitas Scholastica.
Externus,	Relatus, Conservatio omnium statuum.
	Personæ, docentes & discentes.
Principia,	Materialia Res, Reditus, Locus, Bibliotheca, Privilegia.
	Formalia, Ordo omnium in Scholâ ad felicitatem compositus.
Media ad finem.	Constitutiva Prima, DEVS.
	Secundas Fundans, Magistratus.
Conservativa	Administrans, Scholasticus.
	Impellens, Necessitas & Vilitas.
Amplificativa	Administratio Docentium in officijs suis.
	Discentium in requisitis suis.
Restitutiva	Defensio Legum, Privilegiorum,
	Disciplina & Officiorum.
Species.	Supernaturalia, Dei benedictio.
	Naturalia Magistratu.
Idealis.	in Scholasticis.
	Civibus & incolis.
Exemplaris	Morbos indicantia Magistratus, Scholasticorum, Civium.
	Causas naturales & supernaturales Exirpantia.
Inferior, Vernacula.	Remedia, Virtutes vitiis Contrarias, applicantia.
	Recidivas Praeventionia.
Clasica.	
Superior, Gymnasium & Academia, In qua	Personæ
	Res.
	Privilegia generalia & specialia.
Vetus, Sacra & Profana.	
Nova Superior, Academia.	
	Inferior, Gymnasium & Pedagogium.

HISTORICÆ DELINEATIO.

31.

Cujus Objectum historia Mundi, Ut sic.

Historica est prudentia historiam Mundi, ut sic, adaequatè, distinctè, & accurate ad prudentiam & beatitudinem practicam a sequendam representans.

Objectum est historia & gesta Mundi, Quorum	Principia	<i>Interna</i>	Materialia, Res gestæ Mundi.
		<i>Formalia</i>	Gestorum ordinata digestio.
Affectiones	<i>Externa</i>	<i>Efficiens</i>	DEVS, Ingenium, Historicus.
		<i>Finis</i>	<i>Internus</i> , Gestorum ordinata representatio. <i>Externus</i> , Prudentia & felicitas practica.
ex		Objecto, Veritas & Varietas.	
		Causis, Historicis, fides, Stylus, Ordo, Prudentia.	
Species	<i>Universalis</i>	Legentibus, Scientia, Ordo, Candor, Modus legendi & Colligendi.	
		Effectis, Memoria, Voluptas, Prudentia, Consolatio.	
Particularis	<i>Post diluviana</i>	Antediluviana, Adami, Sethi, Enos, Kenan, Mahalaleel, Iared, Enoch, Mathusalah, Lamech, Noe. 1656. annorum.	
		Monarchica	<i>Ante Monarchica</i> , Sem, Cham, Chus. 60. ann:
	<i>Ecclesiastica</i>	Monar-chiae pri-ma,	Assyriorum, Medorum, Babyloniorum, 1802. annorum.
		Veteris Novi	Secunda, Persarum. 232. ann: Tertia, Gracorum 280. ann: Quarta, Romanorum.
	<i>Politica</i>	Philosophica, Theoretica, Practica.	Gracorum. Germanorum. 1690. annorum.
		Aphilosophica,	Liberalis, Iuridica, Medica, Mechanica Ingeniaria. Illiberalis, Opificia. Prorsus Singularis, Ut Vita spe- cialium personarum.

THEOLOGIAE DELINEATIO.

Cujus Objectum Scibile supernaturale & Spirituale universum, ut sic.

Theologia est habitus animi principalis aggregatus, omne Spirituale & Supernaturale scibile adaequatè, distinctè, & accurate ad perfectionem hominis Spiritualem representans, & modum in Spiritualibus hominem perficiendi proponens.

<i>Objectum et omne Spirituale scibile. Cuius</i>	<i>Principium Materiale, Res Spirituales & Supernaturales.</i>
	<i>Cognoscendi Formale, Rerum Spiritualium distincta Scibilitas.</i>
<i>Species & modi contractiores</i>	<i>Representans, Primarium, Scriptura.</i>
	<i>Secundarium, Historica Ecclesiastica.</i>
<i>Affecti-ones</i>	<i>Absolutæ, Veritas, Ordo, Distinctio, Dignitas, Jucunditas.</i>
	<i>Respectivæ, Utilitas, Necessitas, Eminētia supra Cetera disciplinarū Objecta.</i>
<i>Species & modi contractiores</i>	<i>Theoreticū, Primariū, Vnus, & attributus plenus.</i>
	<i>quod Naturā DEVS Personis trinus, Pater, Filius, Spiritus S. Christi Dei & Naturis, Mariae filius, Persona,</i>
<i>sui à nobis agi non potest, sed cognosci & credi.</i>	<i>Secundariū, Ingenuo, Effigie Officio sacerdotali, Prophetico, cietia DEI, Regio Spectatus.</i>
	<i>Actu divini, In specie Communis, Intellectio, Volitio, Consulatio, Decretio, Providentia, Prædestinatio, Reprobatio.</i>
<i>Generalis omnium Creatorum.</i>	<i>Internū Singularis, Generatio, Spiratio.</i>
	<i>Exterius, Creatio, Provisio, Conservatio, Gubernatio.</i>
<i>Specialis, Intellectualiū, angelorū & hominū in statu instituto, Destituto,</i>	<i>Promissio. (Et Restituto. In quo</i>
	<i>Reparatio, Redemptio.</i>
<i>Revelatio,</i>	<i>Legalis, Vetus Testamentum.</i>
	<i>Evangelica, Nov. Test:</i>
<i>Applicatio, ubi</i>	<i>Vocatio ad fidem & Ecclesiam.</i>
	<i>Conversio.</i>
<i>In genere.</i>	<i>Regeneratio. Iustificatio.</i>
	<i>Adoptio. Cum Christo communio. Sanctificatio.</i>
<i>In genere.</i>	<i>Confirmatio. Per Sacra menta Ob signatio.</i>

			<i>In specie, Veteris & Novi Testamenti.</i>	33.
		<i>Glorifica- tio</i>	<i>In hac vitâ, mors, & status anima post mortem.</i>	
		<i>Cujus</i>	<i>In futurâ, Antecedentia, Adventus Christi, Mortuo- rum Resurrectio, Iudicium extremum, Seculi Consummatio.</i>	
			<i>Terminus, Vita æterna, Cujus definitio, attributa, & gradus.</i>	
			<i>Oppositum, Mors æterna, Infernus.</i>	
	<i>Peccatorum gubernatio</i>		<i>Antecedentes actus, Prævisio, Impeditio, Permissio, Accidentalis Occasionum oblatio, Concursus cum motu.</i>	
	<i>Cujus</i>		<i>Connexi, Desertio, Directio, Determinatio.</i>	
		<i>Consequentes, Punitio</i>	<i>Corporalis in hac vitâ. Spiritualis, inchoata in hac vitâ, & consummata in</i>	
<i>Practicum,</i>			<i>futurâ, damnatio.</i>	
<i>quod naturâ sui à nobis a- gi aut vitari debet.</i>	<i>Ideale & ab- stracte Spe- ciatum,</i>	<i>Genera- liter in</i>	<i>Causis. Effectis, Undemerita operum, sidentur. Subjectis. Oppositis, Superstitione, Inobedientia.</i>	
		<i>Specialiter in</i>	<i>Communi.</i>	
			<i>Agenda, Virtu- omnib. cō- petente,</i>	
			<i>Deû, Religio, fides, Spes, Caritas, Audi- tio Verbi, Oratio.</i>	
			<i>Proximū, Caritas, Honor, Iustitia, mā- suetudo, Cōcordia, Veracitas, &c.</i>	
			<i>Nos ipsos, Téperatia, Castitas, Fortitudo, Mortificatio Veteris hominis & peccati.</i>	
			<i>Cavēda, Definitio.</i>	
			<i>Peccata, Causa.</i>	
			<i>ubi</i>	
			<i>Divisio, Originale & Actuale Legis,</i>	

b Exemplare & in exēplo Spectatum,	c Historia Ecclæsiae	d Particulari, quibusdam competēt,	e e1. & 2. Tabule. Gradus. Consequentia, Reatus & Macula. Patienda, Pœna, Crux, Calamitas, Afflēctio, Castigatio, & Similia.	e1. & 2. Tabule. Evangelij, Peccatum in Spiritum S. Gradus. Consequentia, Reatus & Macula. Patienda, Pœna, Crux, Calamitas, Afflēctio, Castigatio, & Similia. Particulari, In statu Oeconomico, Conjugium, Agenda Conjugij. quibusdam Ecclesiastico, Ministerium, Agenda Ministerij. Politico, Magistratus, & Agenda Magistratus.
			f Vera, Novi Testamenti, à Christo nato usq; ad ann. 1646. Vbi Institutio, Propagatio, Destitutio, Corruptio, & Restitutio ac Repurgatio ab ann. 1517. usq; ad Nos.	Vera, Veteris Testamenti, Ante diluvium, In diluvio, Post diluvium sub Abraham, Mose, Dubib. & Regib. Iudaicis usq; ad Captivitatem Babyloniam, sub ea, & post eam usq; ad Christum. Veteris Testamenti, ut Cainismus, Gentilismus, Chaldaismus, Ægyptismus, Scythismus, Gracismus, Latinismus, Corruptus Iudaismus, Phariseismus, Sadduceismus, Essenismus. Novi Testamenti per 16. secula, Ut Simonismus, Ebionismus, Arianismus, Nestorianismus, Eutychianismus, Manicheismus, Antichristianismus Orientalis & Occidentalis, Anabaptismus, Fanatismus, similesq; errores & Schismata.
				JURIS.

JURISPRUDENTIAE DELINEATIO.

33

Cujus Objectum Praxis Juridica. Ut sic.

Jurisprudentia est prudentia specialis, actiones iuridicas iuridice ab homine abe-
undas ad iustitiam in Republ. servandam per media idonea adaequatae, distincte, & se-
curate informans, & modum in quo iustitia hominem perficiendi proponens.

Objectum Praxis Juridica. Que Specatur	Civilitate	In genere, Cuius	Finis	Internus, Iuridica hominis perfectio.
			Externus	Propinquus, aquitas & proportio Civilis. Remotus, Salus Respubl. Et Societatis.
Media ad finem,	Iura & leges, Qua- rum	Attributa, Interpretatio ex fine, subjecta materia, Circum- stantijs, Verborum Significatione, Regulis Iuris. species, Ius Naturale, Gentium, Positivum, Divinum,	Humanum,	Primariu, Cod. & Digesta. Secundariu, Authentica, E- dicta, Novella, Feudala.
Objecta & materia circa quae,	Ius personarum, Quarum	Divisio ex	Sexu, Mas, femina. Aetate, Major, Minor. Vigore, Sanus, Aeger.	
			Statu, Liber, servus, natus aut factus Ordine, Civis, Peregrinus, Necesarinus, Cognatus, Affinis, Extraneus, Fæderatg.	
Iurisdictio.	Publica, Ecclesiastica. Politica.	Iurisdictio.	Maritalis.	
			Patria, Natura- lis in Conjugio,	Constitutio. Antecedentia Cujus Consequentia.
Oeconomica,	Adoptio. Arrogatio.	Ius	Disso- luto	Morte Divortio. Repudio.
			Administrativa, Curatela, Vtrio & Constitutio, Admi-	

E 2

Ius

36.	Ius Rerum.	Res strictae	Corporales, Mobiles, Vt Sernus, & immobiles, Vt ager.		
	Vnde	dicitur,	Incorporales, Quantitatis, Pondus.		
			Qualitatis, Hereditas.		
		Alicujus	Publica, Aer, Mare.		
			Private, Domus.		
		Nullius	Simpliciter, Res divina, sacra, Ecclesiastica,		
			Religiosa.		
		Comparate	Nulli propria, Volucres.		
			Cuidam olim Vacantes.		
			propria, Caduce.		
	Latè dicitur,	Hominum, Servi, ancillæ, peculium, partus eorum.			
	rerum ac-	Non homi-	Impensa Vtiles.		
	cessiones.	nun	Voluptaria.		
		Fructus	Pendentes, Percepti, Percipiendi,		
			Extantes, Consumpti, Natu-		
			rales, Vt arbores, pili, lana, lac,		
			Industriales, Civiles.		
	Ius Actionum	In se	Pura.		
	& factorum,	Conditiona-	Simplices.		
		les,	Mista, ex fortuna & hominis arbitrio pen-		
		Conjuncta,	(dentes).		
		Disjuncta.			
	In Circum-	Voluntatis, Voluntaria & involuntaria, Præter &			
	stantijs	contra Voluntatem.			
		Bona, Male fidei, Culpæ aut Doli.			
		Occasionis, Loci publici, privati, Sacri, profani, Tē-			
		poris finiti aut infiniti.			
	Informis,	Obligatio,	Conve-	Solam, Promissio & Pactū.	
	secundum	Cujus	tutio	tionem	Verg, Nominatus, In-
	quas, Vn-		per		nominatus, Comoda-
	de				tū, Mutuū, Depositū,
					Pigno, Emptio, Vedi-
					tio, Stipulatio, Cōdu-
					ctio, Societas, Mādatū.
					Quasi vero, ut Curatela.
					per

			Per deli-	Species, Nominatum, Innominatum, In causâ, St-
			cum, Cu	crâ, Publicâ, Privatâ.
		jus	Pœna, Species, Conventionalis, Legitima, Ordina-	
		Cujus	ria, Extraordinaria, Civilis, Criminalis.	
			Iudicium, Persona Principales & accessorie.	
		in quo	Quæstio facti, Iuris, Probatio, Notorieta-	
			rictas, Testimonium.	
			Action, Civilis, Praetoria, Varia, Pre-	
			judicialis, Condictio.	
			Exceptio Nominata, Innominata.	
			Species, Privatum, Publicum.	
			Processo Ordinariorum, Extraordinariorū.	
			Ante judicium, In ipso, Post judicium.	
		Posse, Cuius	Acquisitio { Naturalis, Apprehensio, Accessio, Specificatio, Occupatio, Tra-	
			ditio, Captatio, Venatio, Inventio.	
			Civilis, Prescriptio, Usucapio, Successio hereditaria a. arroga-	
			ta, Testamentaria, Codicillaris, Legitima, Praetoria, Do-	
		Retentio { Animoso. (natio, Legatum.		
			Animo & Corpore simul.	
			Amisio, Animo nolendi possidere Constitutio.	
		Verum { Plenum.		
			Semiplenum. Directum, Indirectum seu Vtile,	
		Apparens, { Realis,		
		Servit, { Personalis. Nominata, Innominata.		
		Amisio { Volente Domino.		
			Non volente, Morte, bonorum publicatione, Ab intestato	
			(successione).	
		In specie, { Mosaica.		
		Graca, { Vetera, Nova.		
		Iuridica { Romana. Institutionum, Brevior, Prolixior, Pandectarum.		
		Christiana. Generalis, Ecclesia, Ut sic.		
Ecclesiastica	Iurisprudentia	{ Ecclesiastica	Speci- { Mosaica, Thalmudica, Rabbinica, Papistica, Lu-	
			lis. a} therana, Reformata, Photiniana. Vnde Agenda	
			Ecclesiastica Varia, Saxonica, Moguntina, Me-	
			gapolitana, Silesiaca, Austriaca. &c.	
		Aliam delineationem Iurisprudentia in Vigelii methodo		
		juris & Alstedio l. 26. Encyclop. majoris C. 4. Vide.	ME.	

MEDICINÆ DELINEATIO.

Cujus Objectum rationis Medica, Ut sic!

Medicina est ars liberalis, corporaliter per convenientia media medicandi, & medicationis modum ad sanitatem hominis procurandam adequate, distincte, & accuratè representans.

Objectum rationis Medica, Effectibile Medicinale, Quod Generaliter Spectatur, Cujus Subjectum Operationis, homo quæ Corpus Media ad finem, Vnde	Finis	Internus, Corporalis Medicatio. Externus Propinquus, Sanitas hominis.
	Vnde	Sanum, Physiologia de Partibus
	Ægrum, Nosologia vel Pathologia,	Elementis, Temperamentis, Calido innato, Spiritu, Anima facultatibus, humoribus, functionibus, hominis generatione.
		Generalis, de Morbi definitione. Divisione generali, similari, dissimilari, Communis. Causis, rebus non naturalibus. Symptomatibus, Ut actione laxa, excrementorum vicio, Simplici Corporis affectu.
		Signis In genere, Vrini, pulsib. In Specie, Prognosticis, Diagnosticis, Anamnesticis.
	Diate- Generalis, O- tica Specialis, fæ- tuū, pragnā- tium, Infantum, Iuvenum, Senum, Neutrorum Corporum, Egrotorum,	Specialis de Morbis totius Corporis, febribus, Venenatis, Contagiosis morbis. Partium Corporis Internis, Capitis, thoracis, Imi vetricis, artuum. Externis, Tumori- bus, pustulis, Ulceribus, Vulnerib. Thera-

<i>b</i>	<i>c Therapeutica, Generalis,</i>	<i>Pharmaceutica, Alterantia.</i>	39.
	<i>Vnde medicamenta adhibere doces,</i>	<i>Purgantia. Sudorifera. Diuretica. Occulta proprietate agentia, Quorsam & Cephalica, be- chica, Cardiaca, pertinent.</i>	
	<i>Chirurgia, manu adhi- bere doces,</i>	<i>Auferendo, Ut inutilem sangu- inem, humores copiosos, sidera- tas partes, Calculum. Addendo, ut curta membra, Vul- nera, Ulceras Solidare, Ossa fra- etarponere.</i>	
	<i>Pharmaco- pæia, medi- camenta preparans,</i>	<i>Gale- nicè { Præparando, Ut rasio, li- matio, tritura, leviga- tio, tostio, ustio, Cribra- tio, Lotio, Maceratio, &c. Cöponendo { Simplicibus, ex Vegetabilibz, Animalibus, Mineralibz. Compositis.</i>	
	<i>Internis,</i>	<i>Liquidis, Apozema, Iulebus, Potio, Syrupus, Vomitivum, Vinum Medicatum, Emulsijs, Dieta, Bochetum, Iusculum restaurans. &c. Mollibus, Bolus, Opiata, Eclegmata, Condita. Solidis, Pasta regia, Morselli, Pädaleo, massa pa- nis, pineolatu, tabella, pilula, trochisci, pulveres. Communibus pluribus partibus, Epithema, Lo- tio, fatus, semicopium, balneum, Stupha, Em- brecatio, linimentum, Unguentum, Ceratum, emplastrum, Sparadrapum, Cataplasma, Dro- pax, Vesicatorium, Sacculus.</i>	
	<i>Externis.</i>		

Pro-

Proprys qui-
 busdam, Capiti, frontulae, Oxyrrhodinum, Cuenpha
 Oculis, Collyriam.
 Naribus, Errhinum, Suffimentum, Odo-
 ratum.
 Ori, Dentifricium, gargarismus, apo-
 phlegmatismus.
 Stomacho, Scujum.
 Vtero, Pessarium, Nascale.
 Ano, Suppositorium, Clyster.
 Injectio in uterum, vesicam, penem, fistu-
 las, &c.

Chymiee } Praparando, Calor ejusq; gradus, Calcinatio, Liquatio, Solutio,
 Deliquium, Destillatio per Bals: Marie, Arenam, Ignem aper-
 tum, Sublimatio, Exsiccatio, Evaporatio, Coagulatio, Circula-
 tio, Digestio, Putrefactio, Fermentatio. &c.
 Componendo, Aque & Spiritus Destillati, Olea, Salia, Arcana,
 Tinctura, Extracta, Croci, Vitra, Reguli, flores, Magisteria,
 Sublimata, Precipitata, &c.

Specialis, omnes Morbos à Capite ad calcem cum suis Symptomatis carare docens.

Specialiter, Ut certis Chymica, Ægyptia, Chaldea, Graca, Romana, Germania,
 sectis subiacet, Vnde } Veteris, Nova, Empyrica, Methodica, Galenica.

Specialibus ho- } Nationem, Etatem, Sexum, Statum } Literatorum.
 minibus appli- Illiteratorum, Mercatorū,
 canda, quā } Militum, Opificum, Ry-
 sticorum.

HABI-

HABITUUM INSTRUMENTALIUM DELINEATIONES. 41.

PÆDIÆ DISCIPLINARIS DELINEATIO.

Cujus Objectum materia cuiusvis Disciplinæ judicanda est.

Pœdia Disciplinaris est habitus animi theoreticus instrumentalis, de materijs disciplinarum representatis accurate judicare docens, & principia ac nativum Disciplina genium perspicaciter advertere & distinguere faciens.

Objectum materia cuiusvis discipline judicanda est. Cuius	Principia	<table border="0"> <tr> <td>Materialia, Materie omnium disciplinarum liberalium.</td></tr> <tr> <td>Formalia, forma, modus & methodus de rebus istis dextrè judicandi.</td></tr> <tr> <td>Efficientia</td><td> <table border="0"> <tr> <td>Remota, Natura, solertia, sagacitas, euqula, ingeniositas naturalis.</td></tr> <tr> <td>Propinqua, Ratio praeceptorum dirigens, & Experientia perficiens.</td></tr> </table> </td></tr> <tr> <td>Finalia</td><td> <table border="0"> <tr> <td>Vltima, Dei gloria.</td></tr> <tr> <td>Propinqua, Disciplinarum Salus, Ordo, & hominis perfeccio in judicando de disciplinis.</td></tr> </table> </td></tr> </table>	Materialia, Materie omnium disciplinarum liberalium.	Formalia, forma, modus & methodus de rebus istis dextrè judicandi.	Efficientia	<table border="0"> <tr> <td>Remota, Natura, solertia, sagacitas, euqula, ingeniositas naturalis.</td></tr> <tr> <td>Propinqua, Ratio praeceptorum dirigens, & Experientia perficiens.</td></tr> </table>	Remota, Natura, solertia, sagacitas, euqula, ingeniositas naturalis.	Propinqua, Ratio praeceptorum dirigens, & Experientia perficiens.	Finalia	<table border="0"> <tr> <td>Vltima, Dei gloria.</td></tr> <tr> <td>Propinqua, Disciplinarum Salus, Ordo, & hominis perfeccio in judicando de disciplinis.</td></tr> </table>	Vltima, Dei gloria.	Propinqua, Disciplinarum Salus, Ordo, & hominis perfeccio in judicando de disciplinis.								
Materialia, Materie omnium disciplinarum liberalium.																				
Formalia, forma, modus & methodus de rebus istis dextrè judicandi.																				
Efficientia	<table border="0"> <tr> <td>Remota, Natura, solertia, sagacitas, euqula, ingeniositas naturalis.</td></tr> <tr> <td>Propinqua, Ratio praeceptorum dirigens, & Experientia perficiens.</td></tr> </table>	Remota, Natura, solertia, sagacitas, euqula, ingeniositas naturalis.	Propinqua, Ratio praeceptorum dirigens, & Experientia perficiens.																	
Remota, Natura, solertia, sagacitas, euqula, ingeniositas naturalis.																				
Propinqua, Ratio praeceptorum dirigens, & Experientia perficiens.																				
Finalia	<table border="0"> <tr> <td>Vltima, Dei gloria.</td></tr> <tr> <td>Propinqua, Disciplinarum Salus, Ordo, & hominis perfeccio in judicando de disciplinis.</td></tr> </table>	Vltima, Dei gloria.	Propinqua, Disciplinarum Salus, Ordo, & hominis perfeccio in judicando de disciplinis.																	
Vltima, Dei gloria.																				
Propinqua, Disciplinarum Salus, Ordo, & hominis perfeccio in judicando de disciplinis.																				
Attributa	<table border="0"> <tr> <td>Absoluta, Vnitas, Perfectio, Dignitas, Incunditas.</td></tr> <tr> <td>Respectiva, Necesitas, Utilitas, Diversitas à ceteris principalibus & Instrumentalib. habitibus, Cognatio & Opposito cum nonnullis.</td></tr> </table>	Absoluta, Vnitas, Perfectio, Dignitas, Incunditas.	Respectiva, Necesitas, Utilitas, Diversitas à ceteris principalibus & Instrumentalib. habitibus, Cognatio & Opposito cum nonnullis.																	
Absoluta, Vnitas, Perfectio, Dignitas, Incunditas.																				
Respectiva, Necesitas, Utilitas, Diversitas à ceteris principalibus & Instrumentalib. habitibus, Cognatio & Opposito cum nonnullis.																				
Divisio.	<table border="0"> <tr> <td>Generalis, de omnib. doctrinae modis jucicare docens.</td><td> <table border="0"> <tr> <td>Absoluta, ratione Disciplinarum in se, Vt objecti constitutio, Abstractio, Principiorum assignatio, disciplinarum ordinatio.</td> </tr> <tr> <td>Respectiva, ratione docendarum & discendarum disciplinarum, ubi methodus docendi & discendi.</td> </tr> </table> </td></tr> <tr> <td>Specialis, de quodam doctrinae genere jucicare docens. Vt</td><td> <table border="0"> <tr> <td>Theologico, Credendo & Agenda.</td> </tr> <tr> <td>Philosophico,</td><td> <table border="0"> <tr> <td>Theoretico.,</td> </tr> <tr> <td>Practico.</td> </tr> </table> </td></tr> <tr> <td>Iuridico.</td><td></td></tr> <tr> <td>Medico.</td><td></td></tr> <tr> <td>Instrumentario, Grammatico, Logico, Rhetorico, Poëtico, Mnemonico,</td><td></td></tr> <tr> <td>Mechanico & secundario,</td><td></td></tr> </table> </td></tr> </table>	Generalis, de omnib. doctrinae modis jucicare docens.	<table border="0"> <tr> <td>Absoluta, ratione Disciplinarum in se, Vt objecti constitutio, Abstractio, Principiorum assignatio, disciplinarum ordinatio.</td> </tr> <tr> <td>Respectiva, ratione docendarum & discendarum disciplinarum, ubi methodus docendi & discendi.</td> </tr> </table>	Absoluta, ratione Disciplinarum in se, Vt objecti constitutio, Abstractio, Principiorum assignatio, disciplinarum ordinatio.	Respectiva, ratione docendarum & discendarum disciplinarum, ubi methodus docendi & discendi.	Specialis, de quodam doctrinae genere jucicare docens. Vt	<table border="0"> <tr> <td>Theologico, Credendo & Agenda.</td> </tr> <tr> <td>Philosophico,</td><td> <table border="0"> <tr> <td>Theoretico.,</td> </tr> <tr> <td>Practico.</td> </tr> </table> </td></tr> <tr> <td>Iuridico.</td><td></td></tr> <tr> <td>Medico.</td><td></td></tr> <tr> <td>Instrumentario, Grammatico, Logico, Rhetorico, Poëtico, Mnemonico,</td><td></td></tr> <tr> <td>Mechanico & secundario,</td><td></td></tr> </table>	Theologico, Credendo & Agenda.	Philosophico,	<table border="0"> <tr> <td>Theoretico.,</td> </tr> <tr> <td>Practico.</td> </tr> </table>	Theoretico.,	Practico.	Iuridico.		Medico.		Instrumentario, Grammatico, Logico, Rhetorico, Poëtico, Mnemonico,		Mechanico & secundario,	
Generalis, de omnib. doctrinae modis jucicare docens.	<table border="0"> <tr> <td>Absoluta, ratione Disciplinarum in se, Vt objecti constitutio, Abstractio, Principiorum assignatio, disciplinarum ordinatio.</td> </tr> <tr> <td>Respectiva, ratione docendarum & discendarum disciplinarum, ubi methodus docendi & discendi.</td> </tr> </table>	Absoluta, ratione Disciplinarum in se, Vt objecti constitutio, Abstractio, Principiorum assignatio, disciplinarum ordinatio.	Respectiva, ratione docendarum & discendarum disciplinarum, ubi methodus docendi & discendi.																	
Absoluta, ratione Disciplinarum in se, Vt objecti constitutio, Abstractio, Principiorum assignatio, disciplinarum ordinatio.																				
Respectiva, ratione docendarum & discendarum disciplinarum, ubi methodus docendi & discendi.																				
Specialis, de quodam doctrinae genere jucicare docens. Vt	<table border="0"> <tr> <td>Theologico, Credendo & Agenda.</td> </tr> <tr> <td>Philosophico,</td><td> <table border="0"> <tr> <td>Theoretico.,</td> </tr> <tr> <td>Practico.</td> </tr> </table> </td></tr> <tr> <td>Iuridico.</td><td></td></tr> <tr> <td>Medico.</td><td></td></tr> <tr> <td>Instrumentario, Grammatico, Logico, Rhetorico, Poëtico, Mnemonico,</td><td></td></tr> <tr> <td>Mechanico & secundario,</td><td></td></tr> </table>	Theologico, Credendo & Agenda.	Philosophico,	<table border="0"> <tr> <td>Theoretico.,</td> </tr> <tr> <td>Practico.</td> </tr> </table>	Theoretico.,	Practico.	Iuridico.		Medico.		Instrumentario, Grammatico, Logico, Rhetorico, Poëtico, Mnemonico,		Mechanico & secundario,							
Theologico, Credendo & Agenda.																				
Philosophico,	<table border="0"> <tr> <td>Theoretico.,</td> </tr> <tr> <td>Practico.</td> </tr> </table>	Theoretico.,	Practico.																	
Theoretico.,																				
Practico.																				
Iuridico.																				
Medico.																				
Instrumentario, Grammatico, Logico, Rhetorico, Poëtico, Mnemonico,																				
Mechanico & secundario,																				

GRAMMATICÆ DELINEATIO.

Cujus Objectum Notio secunda Grammatica.

Grammatica est habitus animi instrumentalis, notiones secundas Grammaticas ad congruē dicendum adēquate, distincte, & accuratē perfectionis humanae gratiā representans.

Objectum est notio secunda Grammatica. Cujus

Principia	Materialia, res omnes sub modo congruē loquendi stantes.
	Efficientia Primaria, intellectus hominis sermonem facilitaturus.
Attributa, Necessitas, Utilitas, Dignitas, Iucunditas, Diversitas à Logica, Rhetorica, Poëtica, Mnemonica.	Secundaria, Abstractio à rebus, ut sub sermone congruo sita.
	Finalia, Purus ac congruus sermo. (re possunt.)
Species.	Etymologica, Prima, Alphabetum & litera, In quâ historia, Numerus, Ordo, figura, Nomen, potestas, Species, Orthographia, & Syllaba.
	Orta, Partes Orationis, Quarū Affectiones communes, Metaplasmus, Species, prima aut derivata, figura simplex aut Composita, & degeneratio, dictionis in aliud genus transitio, Ut nominis in adverbium.
Syntactica,	Species. Flexibiles, Generaliter, Numero & persona.
	Specialiter, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium.
Prosodica, de accentu	Inflexibiles, Adverbium, Praepositio, Conjunctio, Interjectio.
	Prima, Regularis, Convenientia & Rectio.
	Irregularis, figurata, Evocatio, Synthesis, Ellipsis, Syllepsis, Prolepsis, Pleonasmus, Enallage, Hyperbaton, Zeugma.
	Distinctiva, Periodus, Colon, Cōma, Semicolon, Paraphesis, Signum Interrogationis & exclamationis.
	Orta, Syntaxis Ornata & Variata.
	Acuto, gravi, Circumflexo.
	Regulis quantitatis in Syllabâ generalibus & specialibus.
	Pedibus, Eorum sc̄issionē, Versu, Carmine, de quo in Poëtica.

LOGICÆ DELINEATIO.

43+

Cujus Objectum Notio Secunda Logica.

Logica est habitus animi instrumentalis, notiones secundas Logicas ad bene rationandum & verum asequendum adequate, distincte, & accuratè representans.

Principia Efficientia Finalia	Materialia, Res omnes sub modo intelligendi meliore stantes.
	Primaria, Intellectus humanam cognitionem facilitatur.
	Secundaria, Abstractio à reb. omnib. Ut sub notionibus Logisticis stare possunt.

Interna, Bona rationalis operatio.

Externa, veri in omni rationabili assertio.

Attributa, Necesitas, Utilitas, Iucunditas, Dignitas, Diversitas à notionib. primis & reliquis secundis, Grammaticis, Rhetoricis, Poëticis.

Objectum est notio secunda Logica. Cujus

Species. Terming,	Simplex, Generalis,	Consentaneus, Dissentaneus, Abstractus, Specialis,	Syncronymus, Paronymus, Prädicamentalis, extraprädicamentalis.
			Primarius, Disparatus, Diversus, Oppositus.
Composita,	Cujus	Enunciativa, Principia	Secundarius, Prig, Posterig, Motus, simul, Habere.
			Concretus, Categorematicus, Syncategorematicus, Absolutus, Connotativus, Finitus, Infinitus, Rectus, Obliquus, Denominans, denominatus, Incomplexus, Complexus.
		Materialia, Divisio, Materiā,	Prädicabilis & Prädicamentalis, Qui substantialis & accidentalis.
			Nomē, Verbū, Subiectum, Prædicatum.
		Formalia, Affirmans & Materiā,	Copulatio & Copula.
			Ex formā Affirmans & negans, Simplex & Composita.
		Prædictum, Simplex & Composita, Contingens, Naturalis & Prænaturalis.	finita & infinita, necessaria & Contingens, Naturalis & Prænaturalis.

F 2

Con.

		<i>Modo enuntiandi, Universalis, Particularis, Indefinita, Singularis.</i>
		<i>Affectio, Absoluta, Interpretatio, Limitatio, & Respectiva, Equipollentia, Conversio, Consecutio, Oppositio, Subalternatio.</i>
<i>Consecutiva</i>	<i>Illativa, Argumentatio, Cujus</i>	<i>Principia, Materialia, Formalia, Directiva, Perfectiva.</i>
		<i>Definitio.</i>
		<i>Divisio, ex formâ, materiâ generali, modo arguendi.</i>
		<i>Affectio, positiva & privativa.</i>
	<i>Materialis applicatio in</i>	<i>Materiâ Necesaria, Syllog: necessarius.</i>
		<i>Probabili, Topicus.</i>
		<i>Apparente, Elenchicus, Pseudographus & Sophisticus.</i>
<i>Ordinativa, Methodus, Cujus</i>		<i>Principia, Materialia, efficientia, finalia.</i>
		<i>Definitio.</i>
		<i>Species, Universalis, Simplex, Synthetica & Analytica, Aggregata. Particularis.</i>
		<i>Affectio, Dignitas, Utilitas, Necesitas, Processus, Thematica, Enunciativa, Illativa.</i>

MNE.

Cujus Objectum Notio Secunda Mnemonica.

Mnemonica est habitus animi instrumentalis, notiones secundas mnemonicas ad bene memorandum & promendum adequate, distincte, & accuratè representans.

Principia	Materialia, res omnes sub modo retinendi & promendi stantes.				
	Efficientia, Intellectus memorationem facilitaturus.	Finalia, Bona memoratio, Retentio, & Depromptio.			
Attributa, Necesitas, Utilitas, Dignitas, Diversitas à Grammaticis, Logisticis, Rheticis, Poeticis notionibus.					
Species.	Impres- sivæ	Generales, Ratione	Affectuum, quies, fortis imaginatio.		
			Sensuum, Diata, Conveniens Medicina.		
		Objectorum, Libri, qui iidem & nitidi, & no-	tex, Numeri majores, Minores, Asterisci,		
		Obelisci, Lineola, Signa, Literæ Græca, La-	tinæ, Hebrææ.		
		Intellectus, Vt Cognatio, Oppositio, Ordo, Artifi-			
		cij observatio, Locorum Communium Scrip-			
		tio, Repetitio, Loci quieti electio, amæna in			
		verbis lusio, rythmo, acrosticho, Versu me-			
		moriali, abbreviatione.			
		Loca mnemonica, Imaginum sub certa serie			
		reteptacula, Naturalia, Vt cœlum, aëris,			
		Artificialia, Conclave, templum.			
		Imagines, Verborum & rerum signa, Insita,			
		Vt res cognita, & Asita, Vt Equi, Canis.			
		Circumstantiarum Cogitatio.			
Recordativæ		Rerum & Vocum Cognatio.			
		Contrariorum Opposito.			
Appli- cativæ ad	Exercitia Mnemonica, Quotidiè discere, Ordinate à simplicib.				
	ad composita procedere, sensus & verborum memoriam di-				
		stingere.			
		Linguas, Latinam, Graciam, Hebræam, &c. Vbi harmonia & ordo.			
		Facultates, Theologiam, Philos: Iurisprud: & Medicinam, ubi			
		Memorialia & ordinata Systemata, tabella, versus, Capita,			
		Dispositiones, Resolutiones, Compositiones, juvant.			

RHE.

Cujus Objectum Notio secunda Rhetorica.

Rhetorica est habitus animi instrumentalis, notiones secundas Rhetoricas ad ornatè dicendum & aptè persuadendum adequate, distincte, & accuratè representans.

Objectum est notio secunda Rhetorica. Cujus	Principia	Materialia, res omnes sub modo exornandi in oratione stantes.
		Efficientia Primaria, Intellectus Orationem exornaturus.
		Secundaria, Abstractio à rebus, ut sub notionibus exornandi sibi possunt.
	Finalia	Interna, Ornata Sermonis conformatio.
		Externa, Apta in re persuasio.
	Attributa, Necesitas, Vtilitas, Incunditas, Dignitas, Diversitas & Notionib. primis & secundis reliquis, Vt Logicis, Poëticis.	
Species. Notiones	Elocutiva, Trop9,	Cause, Materia, forma, efficiens, finis.
		Cujus Affectiones generales, Aptitudo, Verecundia, & Speciales, Emphasis, Hyperbole, Allegoria, Consequentia, Inconsequentia.
		Species, Metonymia, Ironia, Metaphora, Synecdoche.
	Figura, Cujus	Affectiones, prima, Iunctura & Ordo, Secunda, Periodus & numerus Oratorius.
	Sententia, Distinctio,	Species, Primaria, Epizeuxis, Anadylophis, Climax, Anaphora, &c.
		Secundaria, Antanaclasis, Ploce, Synonymia, Tautotes, Paregmenō, Isocolon, &c.
		Primaria, Exclamatio, Apostrophe, Prosopeja, Epanorthosis, Apostopesis, Addubitatio, Communicatio, Occupatio.
	Activa, Gestus,	Secundaria, Auxesis, Transfigatio, Ratiocinatio, Extenuatio, Rejectio, Traslatio, &c.
		Vocis, in quantitate, qualitate, literis, Verbis, Rebus, Affib. & 6. Orationis partib.
		Ecclesiastica aut Politica Rhetorica accommodatio.
Specialis applicatio.	Genesis Rhetorica, Imitatio, Variatio, Scriptio.	
		Analysis Puerilior & accuratior.
		ORA.

ORATORIÆ DELINEATIO.

47.

Cujus Objectum Notio secunda Oratoria.

Oratoria est habitus animi instrumentalis, notiones secundas Oratorias ad copio-
sè ac eloquenter dicendum & commovendum adæquate, distinctè, & accurate repre-

(Principia) Materialia, Res sub modo eloquenter dicendi stantes. (sentans,
Efficientia, Intellectus eloquenter rem conformaturus.
Finalia, Eloquens Oratio, Et justi Persuasio ac Commotio.

Attributa, Necessitas, Utilitas, Incunditas, Dignitas, & à reliquis Notioni-
bus primis & secundis diversitas.

Objectum est Notio secunda Oratoria. Cuius

Species.
Notiones

Inventivæ Thematis, In Charactere gravi, mediocri, humili, In ge-
nere Demonstrativo, deliberativo, judiciali, simplici
vel compositi, liberi vel astricti.

Argumentorum, docentium, generalia ex Loci Topicis.
Specialia ex causa genere, Dem. Del. Iudiciale.
Delectantia, Vt à personis, que, ad quas, de quib. Et rebus,
odiosis, gratis, mixtis.

Moventiū Generaliter, quemvis affectum.
Specialiter, Metū, fiduciam, Pudorem, Emu-
lationem, gratiam, Odium, Iram. &c.

Dispositivæ Affectiones, Popularitas, Venustas.

Quarum Partes, Exordium, Narratio, Propositio, Confirmatio,
Confutatio, Conclusio.

Elocutivæ Formulis Oratorij, Inventionis argumentorum & ornamento-
rum, Et dispositionis, quâ exordium, Narrationem. &c.
in Ideâ Oratoria Ciceroniana & Demosthenica.

Promulgativæ Firmâ impressione.

& activæ in Commodâ aptâ recitatione.

Applicativæ ad Species Orationis, Epistolam, Dialogum, Orationem.

Vsū Ora- Genesi, Commentatio, Imitatio, Scriptio, Decla-
toriū in matio, Actio.

Certā Materiam, Vnde Analysis, artificioj Oratory observatio & resolutio.

Oratio Ecclesiastica, Concio, Oratio Theolo-
gica, Et Politica, Philosophica, Iuridica,
Medica, Mechanica, Libera, Textualis,
Dogmatica & Analytica.

POETI.

POETICÆ DELINEATIO.

Cujus Objectum Notio secunda Poëtica.

Poëtica est habitus animi instrumentalis, notiones secundas Poëticas ad ligatè dicendum, movendum, & delectandum, adæquatè, distinctè, & accuratè representans.

Objectum est notio secunda Poëtica. Cuius	Principia	Materialia, Res sub modo ligatè dicendi stantes.
		Efficientia, Intellectus ligatum sermonem conformaturus.
		Finalia { Interna, Ligati sermonis Conformatio. Externa, Motio, Informatio, Delectatio. (& secundis.
	Attributa, Necesitas, Utilitas, Dignitas, Diversitas à notionibus reliquis primis Rhythmus, Metricus vel ametrus, Monocolus, Diculus, triculus, tetra-species,	colus, polyculus, Cancellatus, alternatus, mixtus.
	Carmen.	Cujus Metrū, Partes, Materia, tempus & pes, simplex vel com- positus, disyllabus, trisyllabus, polysyllabus, purus & mixtus, & forma, Connexio, Collocatio, Terminatio.
		Affectiones, Scansio, Monopodica, Dipodica, Et ca- sura simplex vel geminata.
		Species, Simplex, Compositum, Purum, impurum, Monometrum, Polymetrum.
	Poëma,	Cujus Inventio thematis in Charactere humili, grandi, mediocri, Et argumentorum docentium, dele- ctantium, moventium.
		Dispositio { Metri, Trochaicū, Jābicū, Dacljlicū. &c. Simplex, mixtum.
		Rerum, Exegematicum, Dialogeticum. Partiū Orationis Communis & Specialis.
	Specialis applicatio ad	Exorna-tio { Communis, Echo, Āenigma, Anagramma, figura Rhetorica.
		Propria, Technopægia Poetica, Vt Cētones, Parodia, Pyramides, Ova, Pocula, &c.
		Vsum Poëticum, in genesi, Vt Commentatio, Imitatio, Scriptio, & Analysi, Vt Operis Poetici Resolutio.
	ad	Certas linguas, Hebraam, Graciam, Latinam, Germanicam.
		Certam materiam, Theologicam, Vt Ecclesiasticum, & Civile, ut Philosophicum, Juridicum, Medicum, ac Mechanicum Carmen,

CATALOGUS

Tabellarum hoc Tractatu repräsentatarum.

Tabul:

1. Totius Pansophiæ liberalis Delineatio,	Pag. 1.
2. Gnostologiæ	2.
3. Philosophiæ	3.
4. Noologiæ seu Intelligentiæ	4.
5. Metaphysicæ s. Ontologiæ	5.
6. Pneumaticæ	6.
7. Physicæ	7.
8. Arithmeticæ	8.
9. Posometriæ s. Geometriæ	9.
10. Geodæsiæ s. Hylometriæ	10.
11. Sphærographiæ Delineatio.	11.
12. Cosmographiæ	12.
13. Astronomiæ	13.
14. Chronologiæ	15.
15. Astrologiæ	17.
16. Geographiæ	19.
17. Opticæ	21.
18. Musicæ	22.
19. Staticæ	24.
20. Architectonicæ	25.
21. Ethicæ	27.
22. Oeconomicæ	28.
23. Politicæ	29.

G

24. Scho-

24.	Scholaſticæ	CATALOGUS	30.
25.	Historicæ	parte Pragmatica	31.
26.	Theologiæ	parte Dogmatica	32.
27.	Jurisprudentiæ	parte Pastoralis	33.
28.	Medicinæ	parte Physicae	34.
29.	Pædiæ disciplinariæ	parte Physiologicae	35.
30.	Grammaticæ	Delineatio.	36.
31.	Logicæ	parte Grammaticalium	37.
32.	Mnemonicae	parte Ratiocinalium	38.
33.	Rhetoricæ	parte Logisticae	39.
34.	Oratoriæ	parte Ratiocinalium	40.
35.	Poeticæ	parte Poeticae	41.

Errata

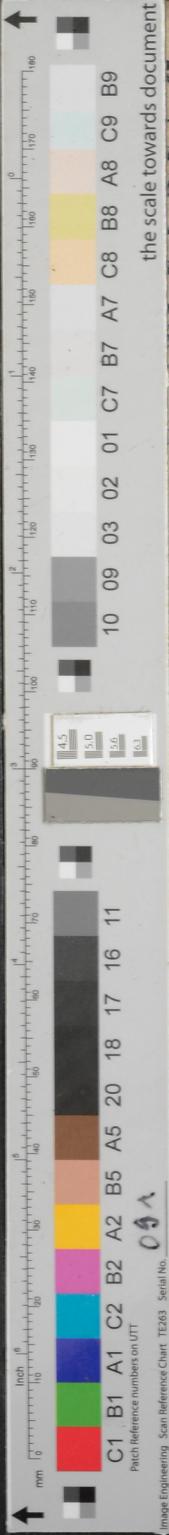
Pag. 18. linea penultima sic lege : Pietas, Impietas, Deus, possunt, & astrorum
fata declinare aut accelerare possunt, Ut Ahasæ, &c. Plura dec. 2. Misc. d. 9.
3, 24, tradite.

GLORIA IN EXCELSIS DEO.

ORATORIÆ DELINEATIO.

47.

us Objectum Notio secunda Oratoria.

tus animi instrumentalis, notiones secundas Oratorias ad copio-
lum & commovendum adequate, distincte, & accurate repre-
alia, Res sub modo eloquenter dicendi stantes. (sentans,
Intellectus eloquenter rem conformaturus.

Eloquens Oratio, Et justi Persuasio ac Commotio.

itas, Utilitas, Incunditas, Dignitas, & à reliquis Notioni-
secundis diversitas.

ivæ Thematis, In Charactere gravi, mediocri, humili, In ge-
nere Demonstrativo, deliberativo, judiciali, simplici
vel compositi, liberi vel astricti.

Argumentorum, docentium, generalia ex Locis Topicis.
Specialia ex cause genere, Dem. Del. Indiciali.

Delectantia, Vt à personis, qua, ad quas, de quib. Et rebus,
odiosis, gratis, mixtis.

Moventia Generaliter, quemvis affectum.

Specialiter, Metu, fiduciam, Pudorem, Ama-
lationem, gratiam, Odium, Iram. &c.

tivæ Affectiones, Popularitas, Venustas.

um Partes, Exordium, Narratio, Propositio, Confirmatio,
Confutatio, Conclusio.

Formulis Oratorijs, Inventionis argumentorum & ornamento-
rum, Et dispositionis, quâ exordium, Narrationem. &c.

Idea Oratoria Ciceroniana & Demosthenica.

Igativæ Firmâ impressione.

ivæ in Commodâ aptâ recitatione.

a. Species Orationis, Epistolam, Dialogum, Orationem.

ad Usu Ora- Genesi, Commentatio, Imitatio, Scriptio, Decla-
toriū in matio, Actio.

Analysi, artificioj Oratory observatio & resolutio.

Certa Mate- Oratio Ecclesiastica, Concilio, Oratio Theolo-
riam, Vnde gica, Et Politica, Philosophica, Iuridica,
Mechanica, Libera, Textualis,
Dogmatica a. Analytica.

POETI,